

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Michal Šťastný

**Problematika stahování a užívání souborů z internetových
úložišť**

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma “**Problematika stahování a užívání souborů z internetových úložišť**” vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Lednici dne 28. června 2016

Obsah

Úvod.....	5
1 Vysvětlení pojmů	7
1.1 Kyberprostor	7
1.2 Pirátství	7
1.2 Internetové pirátství.....	7
1.3 Datové úložiště (internetové úložiště, elektronické úložiště dat, úložiště)	8
1.4 Peer-to-peer síť	8
1.5 BitTorrent	9
2 Duševní vlastnictví.....	10
2.1 Přístupy k duševnímu vlastnictví	11
3 Informační společnost	14
3.1 Svoboda internetu.....	14
3.2 Informace a iMarxismus.....	15
4 Obecně o stahování	18
4.1 Domácí stahování a zpřístupňování	19
4.2 Prospěch pachatele	20
5 Situace na internetových úložištích dat.....	22
5.1 Právní zásady	22
5.2 Soukromoprávní delikty poskytovatelů ukládacích služeb – zakázané těžení	24
5.3 Soukromoprávní delikty poskytovatelů ukládacích služeb – zvláštní zakázané těžení z vyvolaného nebo kontrolovaného protiprávního stavu	26
5.4 Generální příkaz prevence.....	27
5.5 Zakročovací povinnost	28
5.6 Pasivní věcná legitimace	30
6 Odpovědnost za obsah zpřístupněný prostřednictvím elektronického úložiště dat.....	32
6.1 Původní a převzatý obsah.....	32
6.2 Nároky z odpovědnosti za vlastní obsah	33
6.2.1 Nárok na náhradu škody.....	34
6.2.2 Nárok na vydání bezdůvodného obohacení.....	36
6.2.3 Škoda a bezdůvodné obohacení – vyčíslení škody.....	36
6.2.4 Přiměřené zadostiučinění	37
6.2.5 Opatření k nápravě	37
6.2.6 Právo na informace.....	38
7 Ochrana autorských děl.....	39
7.1 Dispozice s dílem	40
7.1.1 Povaha díla	41

7.2.2 Povaha užití	41
7.2 Rozmnožování a sdělování díla veřejnosti	42
Závěr	43
Seznam použitých zdrojů	45
Summary	50
Shrnutí	51

Úvod

Donedávna nám k uchovávání dat stačily CD a DVD nosiče, flashdisky, popř. harddisky, ať už externí nebo přímo v počítačích. Objem našich dat se ale neustále zvětšuje a my je potřebujeme mít při sobě, a tak vznikla elektronická úložiště dat (internetová úložiště, úložiště), která nám poskytují takřka neomezenou kapacitu se snadným přístupem kdekoliv na světě. Právě kombinace těchto dvou faktorů – velká kapacita a snadný přístup, z nich dělá tolik oblíbenou službu, kterou využívají denně miliony lidí po celém světě.

Internetová úložiště slouží k nahrávání nejrůznějších souborů (*upload*), jejich stahování (*download*) a také ke sdílení (*sharing*). Jedná se o praktickou a přínosnou pomůcku, bez které si většina lidí již neporadí. S rostoucí popularitou úložišť ale přichází i problémy. Uživatelé neukládají a nesdílejí jen své fotky z dovolené nebo vlastní videa, nýbrž i filmy, hudbu, elektronické knihy a jiné soubory. Je nad míru jasné, že k takovým souborům bude někdo vlastnit práva. Právě takovým osobám nebude zveřejňování a zpřístupňování obsahu, ke kterému ona práva vlastní, po vůli.

Uživatelé úložišť nesou jakýkoliv pokus o změnu stávajícího stavu, vytvoření určitého omezení či regulaci velice těžce a argumentují právem na svobodu internetu jako jedním ze základních lidských práv. Dalším okruhem lidí zainteresovaných v této problematice jsou osoby, které úložiště dat provozují. Jedná se především o poskytovatele ukládacích služeb, kteří tak činí podnikatelským způsobem. Jinými slovy jim půjde o určitý hospodářský prospěch, neboť nelze předpokládat, že by většina poskytovatelů ukládacích služeb tak činila zcela zdarma a pro lidské dobro. Důkazem jsou prémiové účty nebo jiné nabízené služby, které jsou zpoplatněné. Je třeba říci, že elektronická úložiště dat jsou výbornou pomůckou v praktickém životě. Zároveň je ale nutné dodat, že právě tato úložiště přispívají k fenoménu posledních let, tzv. internetovému pirátství.

Cílem této diplomové práce je analýza současného právního režimu elektronických úložišť dat podle soukromého práva platného a účinného v České republice. První teze této diplomové práce zní: poskytovatelé ukládacích služeb jsou odpovědní za obsah vkládaný na úložiště. Další teze je téměř identická, jen se nevztahuje na provozovatele, nýbrž na uživatele úložišť, tedy: uživatelé úložišť jsou odpovědní za obsah, který na úložiště vkládají. Co se týče tématu samotného, jde o vcelku úzkou oblast. Často se v médiích hovoří o internetovém pirátství, stahování, užívání obsahu z internetu obecně, ale již se tolik nemluví o ukládacích službách. Tato diplomová práce je snahou o sumarizaci dané problematiky. Určité množství

zdrojů týkající se tohoto tématu existuje. Žádný z mně známých ale neobsahuje komplexní popis a vysvětlení celého tématu.

V práci je nejčastěji použita tzv. metoda analýzy. Jde o co možná nejhlubší porozumění tématu, kterým se v práci zabývám. Druhou metodou je tzv. komparační metoda, na základě níž dochází k porovnávání přístupů různých autorů, soudních rozhodnutí a tak dále. Vzhledem k tomu, že k vytvoření práce není použit dotazník, ani není provedeno jiné měření (což vyplývá z charakteristiky tématu), považoval jsem výše zmíněné metody výzkumu za nejvhodnější.

Na začátku práce jsou vysvětleny některé pojmy z oblasti informačních technologií. Ty jsou sice často užívány, nicméně ne každému je znám jejich přesný výraz. Předmět této diplomové práce souvisí s právem duševního vlastnictví. Druhá kapitola tak obsahuje charakteristiku tohoto právního odvětví. Uvedeny jsou základní přístupy a je také pojednáno o tom, čím se tyto přístupy od sebe liší.

Ve třetí kapitole se zabývám informační společností. Jde o určení principů, na kterých tato společnost stojí a jejich srovnání s myšlenkou tzv. iMarxismu. Následující část práce se věnuje stahování a charakteristice zpřístupňování obsahu a jeho sdělování veřejnosti a taktéž o prospěchu pachatele a to ve smyslu občanského, ale i trestního práva. Kapitola pátá je věnována situaci na internetových úložištích, obecným zásadám a především pak odpovědnosti poskytovatelů ukládacích služeb.

Šestá část se zabývá odpovědností za obsah, který je zpřístupněn prostřednictvím úložiště. Velká pozornost je zaměřena na nároky vyplývající z odpovědnosti za vlastní obsah. V závěrečné sedmé kapitole je pojednáno o autorskoprávní ochraně děl, která jsou tu také charakterizována.

Za internetové pirátství je taktéž považováno zveřejňování aktivních odkazů na tyto soubory, popř. nabízení nosičů s takovými soubory k prodeji na internetu.⁴

1.3 Datové úložiště (internetové úložiště, elektronické úložiště dat, úložiště)

Anglické sousloví *File Hosting Service* by se dalo volně přeložit jako datové úložiště, resp. prostor pro ukládání souborů. Kdokoliv může nahrát (*uploadovat*) jakýkoliv obsah na internet na příslušné úložiště. Každý uživatel tak má přístup ke svým datům, aniž by je musel mít na nosiči fyzicky u sebe. Předpokladem je vhodný počítač a přístup k internetu. Uložená data, kterými mohou být fotografie, videa, e-knihy apod., mohou patřit jednomu nebo více uživatelům.

Ne každý si může dovolit pořídit svůj vlastní server pro ukládání dat, a tak jsou úložiště vhodnou alternativou pro většinu z nás. Obvykle je menší prostor s omezenou rychlostí stahování nabízen zdarma a větší prostor s rychlejším stahováním za poplatek.

Datová úložiště lze dělit na několik druhů. Zde je uvedeno základní rozdělení:

a) *Software File Hosting* – jde o klasické internetové úložiště k ukládání dat, kdy je veškerý obsah (pokud není uzamčen pod heslem) zpřístupněn všem uživatelům, kteří jej mohou libovolně stahovat. Obvykle se uživatelé dělí na tzv. *free* uživatele, kteří neplatí žádné poplatky, avšak jsou omezeni v počtu a rychlosti stahování a v objemu poskytnutého prostoru, a na uživatele, kteří platí určitou částku a omezení nejsou.

b) *Personal life storage* – jedná se o placené úložiště určené k ukládání osobních dat a souborů, která jsou chráněna heslem. Vkládat a sdílet obsah mohou pouze autorizované osoby.⁵

1.4 Peer-to-peer síť

Jedná se o obecný pojem překládaný jako „rovný s rovným“ nebo zkráceně označovaný jako *P2P*. Jde o libovolnou síť, ve které probíhá komunikace nebo jiná interakce mezi počítači. Každý z počítačů v síti může iniciovat nebo požadovat výkon nějaké transakce či operace. Síť *P2P* tvoří hybridní počítačové uzly, ve kterých je potlačena centrální úloha serveru, čímž velkou měrou přispívají k decentralizaci internetu.

⁴ *Druhy pirátství* [online]. stoppiratstvi.cz, [cit. 19. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.stoppiratstvi.cz/cs/o-piratstvi/druhy-piratstvi.shtml>>.

⁵ *File Hosting Service* [online]. techopedia.com, [cit. 20. listopadu 2015]. Dostupné na <<https://www.techopedia.com/definition/25310/file-hosting-service>>.

Pojem P2P byl značně zmedializován a stal se synonymem pro internetové výměnné sítě. Využití P2P sítí je ovšem mnohem širší. Mohou sloužit k výměně informací, zpráv, hlasové komunikaci nebo chatu (např. Skype), popř. vysílání internetových rádií a televizí. Tento způsob přenosu a sdílení dat je často zneužíván k šíření nelegálního obsahu a spousta uživatelů si ho ztotožňuje s pirátskou činností. Pravdou je, že jeho prostřednictvím je šířeno mnoho legálního obsahu, ať už jde o linuxové distribuce, hudbu nebo filmy, které jsou tzv. volnými díly (public domain) apod.⁶

1.5 BitTorrent

„BitTorrent představuje systém částečně decentralizované distribuce souborů.“⁷ Čermák popisuje BitTorrent následovně: „Technologie BitTorrent využívá tzv. torrent souborů, které jsou určeny k lokalizaci děl, která jsou prostřednictvím této sítě k dispozici. Torrent soubor představují pouhá metadata obsahující informace o dílu (dílo samotné není součástí torrent souboru). Nicméně aby bylo možné vytvořit a uložit torrent soubor odkazující na určité dílo, uživatel, který má v úmyslu takové dílo sdílet, tzv. „ seeder “ („rozsévač“), musí mít uloženou kopii díla na svém počítači. Na tuto kopii pak torrent soubor směřuje. Torrent soubor je tedy vlastně „ukazatelem“ nebo „směrovkou“ ke skutečnému obsahu, který představuje dílo. Torrent soubory jsou pak různou cestou rozšiřovány mezi veřejnost (uživatelé BitTorrent sítě), přičemž běžným způsobem je zpřístupňování těchto torrentů pomocí k tomu určených webových stránek a vyhledávačů, které pracují s databází torrentů. Ta je postupně vytvářena samotnými uživateli (seedery), kteří torrenty do databáze sami vkládají. Takové webové databáze a s nimi spojené vyhledávače umožňují uživatelům vyhledávat torrent soubory, které byly vytvořeny a nahrány někým jiným. Je běžnou praxí, že jména torrent souborů odpovídají názvu děl (souborů), na která odkazují, což usnadňuje orientaci uživatelů.“⁸

⁶ VACHTL, Pavel. *Sdílení souborů na internetu a síť P2P – základní technologický přehled* [online]. pcworld.cz, 25. listopadu 2009 [cit. 26. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://pcworld.cz/internet/sdileni-souboru-na-internetu-a-site-p2p-zakladni-technologicky-prehled-8350>>.

⁷ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Používáme BitTorrent* [online]. pcworld.cz, 1. září 2006 [cit. 26. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://pcworld.cz/archiv/pouzivame-bittorrent-18635>>.

⁸ ČERMÁK, Jiří. Ochrana autorského práva v prostředí peer to peer sítí typu BitTorrent s přihlédnutím k rozsudku ve věci The Pirat Bay. *Právní rozhledy*, 2008, č. 8, s. 272.

2 Duševní vlastnictví

Jedná se o práva, která souvisí s vynálezy, díly a dalšími výtvoři lidské činnosti, přičemž je důležité zmínit, že se jedná o věci nehmotné, tedy věci ideální. Tyto ideální předměty vznikají jako důsledek lidské tvořivosti, lidského myšlení a zkoumání. Nehmotná podstata těchto předmětů je ale příčinou obtíží, které se na tyto předměty váží. Spousta právních institutů je terčem kritiky, ať už oprávněné či nikoliv. Ne jinak tomu je i v případě duševního vlastnictví.

Existuje množství kritiků duševního vlastnictví, zejména pak kritiků práva autorského a práv, která s ním souvisejí. Například autoři titulu *Veřejné licence v České republice* uvádějí: „*Právě restriktivní složka majetkových práv autorských jeví se v současnosti jako čím dál tím více problematická. Snaha přijímat, tvořit, zpracovávat a komunikovat informace je totiž bytostnou součástí základní přirozenosti člověka a cokoli se jí staví jen tak do cesty (v tomto případě to jsou restrikce šíření autorských děl), trpí logicky nedostatkem materiální legitimacy.*“⁹ Jiní autoři vycházející z tzv. **ekonomické myšlenky vzácnosti hmotných statků** tvrdí, že u nehmotného předmětu nelze spatřovat vzácnost, která je podstatným znakem všech hmotných předmětů. Tato vzácnost spočívá v nesnadné replikaci hmotných předmětů. Ideální statky se ovšem dají množit velice snadno a právě na tomto argumentu je postavena kritika duševního vlastnictví.¹⁰ Jinými slovy řečeno, co lze snadno a bez větší námahy rozmnožit, lze svobodně užívat bez negativních právních následků.

Duševní vlastnictví se stalo předmětem ideologických sporů mezi liberalismem, jehož projev v právu známe jako tzv. privátní autonomii, a dalšími až socialistickými náhledy.¹¹ Vznikl tak spor mezi zastánci svobodného výkonu subjektivních absolutních práv k nehmotným předmětům a zastánci proudu, který tvrdí, že by tyto nehmotné statky měly být k obecnému prospěchu všem lidem. Nejde tu o spor právní, ale politický, resp. ideologický.¹² Mezi nejvíce viditelné zastánce výše zmíněného socialistického náhledu patří Česká pirátská strana, která jakožto součást Internacionály pirátských stran patří k nejvýraznějším kritikům současné úpravy duševního vlastnictví, resp. práva autorského.¹³

Česká pirátská strana se v posledních letech stala symbolem boje proti velkým obchodním korporacím, jakými jsou např. nahrávací a filmová studia, vydavatelství atp. Vůbec “boj“

⁹ MYŠKA, Matěj a kol. *Veřejné licence v České republice* [online]. is.muni.cz, 2012 [cit. 28. března 2016]. Dostupné na: <<https://is.muni.cz/www/102870/Prirucka.pdf>>.

¹⁰ TELEČ, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 31 – 34.

¹¹ TELEČ, Ivo. Politická svoboda a právo duševního vlastnictví: střet hodnot. *Právník*, 2013, roč. 152, č. 3, s. 209 – 221.

¹² Tamtéž

¹³ TELEČ, Ivo. Vzácnost, jedinečnost a duševní vlastnictví. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 11, s. 970 – 978.

proti těmto subjektům se stal populárním tématem, o to více pak u mladší generace, pro kterou může představovat “vzdor proti zavedenému establishmentu nenasytných korporací, které všechny ostatní lidi obírají o jejich těžce vydělané peníze.“ Musím se přiznat, že některé myšlenky České pirátské strany mně osobně přijdou zajímavé, ale tento boj proti zámožným korporacím, resp. jeho proklamace je poněkud neúplná. V souvislosti s touto problematikou je nutné říci, že na dnešním trhu neexistují jen tyto velké korporace tvůrců a producentů hudby, filmů atp., ale také provozovatelé internetových úložišť, kteří se stali přímou konkurencí pro výše zmíněné korporace. Na pozadí tohoto ideologického střetu tak vlastně dochází ke zcela obyčejnému konkurenčnímu střetu různých podnikatelských seskupení. Pakliže argumentujeme právem na svobodný internet a využíváme možnosti stahování z internetových úložišť zdarma, popř. platíme za prémiové účty provozovatelům těchto úložišť namísto vydavatelům, producentům atp., neděláme nic jiného než to, že upřednostňujeme jednu skupinu podnikatelů před druhou. Otázkou ale zůstává, zda praktiky spjaté s úložišti jsou těmi správnými, resp. morálně nezávadnými. Troufám si tvrdit, že naprostá většina z nás při stahování filmu nebo hudby z internetového úložiště alespoň v určité míře cítí, že takový stav není úplně v pořádku.

2.1 Přístupy k duševnímu vlastnictví

Mimo výše zmíněné ekonomické myšlenky vzácnosti statků se můžeme setkat také s jinými přístupy. Patří mezi ně **utilitaristické**, které sledují hospodářský prospěch (zejména obchodní) tvůrců tzv. ideálních statků. Tento prospěch plní u tvůrců mimo jiné velice důležitou roli - motivační. Pro spoustu tvůrců je vytváření ideálních statků běžnou prací. Tito lidé z ní budou očekávat určitý prospěch a v případě, že by za svou píli nebyli nijak odměněni, jejich tvorba by pro ně mohla ztratit smysl a mohlo by tak dojít k úbytku původců. Právě utilitaristické koncepce by takové situaci měly zabránit. V praxi se tento přístup promítá tzv. ochranným zákonodárstvím, který je spojen se zvýšenými represemi proti těm, kteří nepoctivě kráčí obchodní užitky tvůrců pro sebe právě na úkor těch lidí, kteří do nich investovali své schopnosti a také svůj majetek.¹⁴

Třetím běžným přístupem je **přírozenoprávní**, pro který jsou typické znaky jako vynaložená práce, dovednost, úsilí a píle nadané osoby. V souvislosti s tím pak vzniká morální požadavek nebo spíše apel na to, aby talentovanému člověku, který je původcem statku, byla přiznána prvotní majetková práva k výsledku jeho činnosti. Onen morální apel se

¹⁴ TELEČ, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 39.

projevuje zejména v účtě ke schopnosti a právu daného tvůrce. Stejně jako u ekonomické myšlenky vzácnosti i tady je důležitá ona vzácnost, avšak trochu jinak. Každý výtvar lidského ducha je vzácný právě tím, že jej vytvořila bytost nadaná svými specifickými vlastnostmi. Jinak řečeno tyto vlastnosti, schopnosti, tvůrčí duch oné osoby se promítá v jejím výtvaru. Právě touto skutečností chápeme vzácnost ve smyslu přirozenoprávního přístupu.

Vraťme se k tzv. ekonomické myšlence vzácnosti hmotných statků. Pojetí, které tvrdí, že ideální statky by měly být volné k užití všemu lidu, může znít pozitivně. Je důležité si ale uvědomit celkový rámec. Podle přirozenoprávní teorie, která je mimochodem součástí našeho ústavního či občanského práva, má každý člověk své nezadatelné právo použít svou věc libovolným způsobem (nesmí ovšem takto zasahovat do práv jiných). Totéž platí i pro výtvary umělecké, vědecké či technické. Je jen na vůli tvůrce, jak se rozhodne naložit se svým výtvozem, zda jej prodá, daruje všemu lidu nebo si jej nechá jen pro sebe. Tvůrce tak má samozřejmě i právo nesouhlasit s tím, aby ostatní jeho výtvar využívali. Bylo by krajně nesprávné nutit onu bytost, aby se chovala nějakým způsobem a omezovat či úplně popírat její absolutní majetková práva duševního vlastnictví, která jsou garantována našim ústavním pořádkem. Pokud bychom upřednostnili ekonomickou myšlenku, právě k takovému porušení by došlo. Touha po bezplatném využívání nehmotných statků, zdůvodněna tím, že tyto statky jsou snadno replikovatelné, by tak byla v rozporu se zákonem i s morálkou. Pro srovnání je uveden příklad vinaře, který po celý rok pečuje o své vinice a ze zralých hroznů, které sám vypěstoval, po sklizni vyrobí víno. Jistě by bylo nesprávné tohoto vinaře, jež do výroby investoval své finance, úsilí a čas přinutit, aby i část své produkce věnoval všemu lidu. Cítíme, že takové přinucení by bylo nemorální, nespravedlivé. V případě statků s nehmotnou podstatou to ale spousta z nás vnímá jinak. Jakoby si lidé neuvědomovali nebo spíše nechtěli uvědomit, že za výtvozem, který nemá hmotnou podstatu, také stojí úsilí. V podstatě bychom přímo diskriminovali původce a to na základě podstaty jeho výsledku. Tato problematika je ale spíše ideologickým sporem. Ekonomická myšlenka ve své podstatě není ničím jiným než jedním z komunistických přístupů, který má za úkol vytvořit "ráj na zemi". Toto tvoření ráje mělo za následek mimo jiné ekonomickou neudržitelnost zemí východního bloku a jejich pozdější transformaci na státy s tržní ekonomikou a účtou k absolutním majetkovým právům vyjádřenou v ústavním pořádku či zákonných předpisech a jako taková se tato myšlenka v průběhu let ukázala jako nefunkční.

Přístupů k duševnímu vlastnictví nalezneme více, avšak tyto tři lze považovat za základní. Rozdíl mezi nimi jsou snadno rozeznatelné, tím snáz, když stojí v přímém protikladu jako ekonomická myšlenka a ta přirozenoprávní. Snadno tak nabydeme dojmu, že je můžeme

vnímat izolovaně a bez vzájemné spojitosti. Opak je ale pravdou. Jako příklad budiž uvedeno znevýhodnění či až omezení absolutních majetkových práv k nehmotným statkům.

Zatímco v případě koupi běžné hmotné věci, např. nového automobilu, naše absolutní majetkové právo trvá, dokud jsme vlastníky, resp. dokud automobil neprodáme či jinak převedeme vlastnické právo k němu na jinou osobu, u věcí s nehmotnou podstatou je tomu jinak. Tyto nehmotné statky, resp. absolutní práva k nim jsou chráněny jen po určitou dobu a na konkrétním území daného státu. Tak např. podle § 27 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen “autorský zákon“) majetková práva trvají, pokud není stanoveno jinak, po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti. Anebo v případě patentu vydaného v České republice se může majitel onoho patentu domáhat ochrany po maximální dobu 20 let od podání patentové přihlášky, nehledě na to, že musí po dobu ochrany platit určitý poplatek.¹⁵ Obecně po uplynutí určité doby dochází u nehmotných statků k jejich odevzdání všemu lidu, čímž je naplněn základní cíl ekonomické myšlenky a to navzdory tomu, že je přirozenoprávní teorie součástí našeho právního řádu.

¹⁵ *Vynálezy/Patenty* [online]. upv.cz, 2. dubna 2014 [cit. 29. dubna 2016]. Dostupné na <<https://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/vynalezy-patenty.html>>.

3 Informační společnost

V dnešní době podstatně více využíváme ve svém každodenním životě internet. Stal se součástí našeho života. Tento výdobytek zásadně ovlivňuje naše společenské vztahy, a tak o naší společnosti hovoříme jako o informační.

S každou společností jsou spojeny určité hodnoty. Mezi nejdůležitější pro tu informační patří tzv. **informační svoboda** a **informační vzájemnost**. Jde o informace nejrůznějšího druhu, které mohou být šířeny. Jde o jistou solidaritu v poskytování informací druhým. Důležitým předpokladem pro to, aby tyto hodnoty mohly být realizovány, je nutnost snadného přístupu k informacím, v čemž internet hraje nezastupitelnou roli. Není ale podmínkou, aby tento přístup byl bezplatný.¹⁶

Naše společnost¹⁷ ale neoplývá jen honosnými ideály. S naší společností jsou také spjaty méně morální vlastnosti. Mezi ty nejzávažnější patří chamtivost. Vyžadujeme pro sebe výtvary ostatních, výtvary, o které jsme se žádnou měrou nezasloužili. Z nějakého důvodu nejsme schopni ocenit cizí nadání, píli a talent těch, kteří je do děl investovali, o finanční stránce věci ani nemluvě. Na řadu tak přichází argument práva na svobodný internet, resp. práva na svobodné šíření informací. Bezesporu se jedná o významné a důležité svobody nás všech občanů. Nelze se ale zbavit dojmu, že je naše společnost začala používat možná až příliš často, resp. spojovat s věcmi, ke kterým až tak úplně nepatří.

3.1 Svoboda internetu

Tato podkapitola pojednává o **právu na přístup k internetu**. Telec k tomuto právu uvádí: *„je součástí ústavně zaručené svobody projevu a práva vyjadřovat své názory a vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace, jakož i široce pojímaného práva sdružovacího bez ohledu na hranice států, a to všemi prostředky, tedy i technickou pomocí sítě elektronických komunikací.“*¹⁸ Toto vyjádření odpovídá čl. 17 Listiny základních práv a svobod (dále jen “Listina”).¹⁹ Právo na přístup k internetu tedy mimo jiné znamená právo na komunikaci s jinými lidmi a to prostřednictvím sítě elektronických komunikací, tedy prostřednictvím internetu. Zamezení člověku komunikovat díky internetu tak znamená podstatné omezení výkonu takového práva.

¹⁶ TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 70 – 71.

¹⁷ Naši společnost považuji za informační, jak tvrdím v prvním odstavci 3. kapitoly.

¹⁸ TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 72.

¹⁹ ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Ke svobodě internetu patří informační svoboda, která je zmíněna v předešlém odstavci a jejímž vyjádřením je právo na šíření a vyhledávání informací. Jde o možnost šíření nejrozumnějšího druhu informací prostřednictvím internetu a s tím spojeného vyhledávání. Nic neplatí absolutně, a tak i tato práva mohou být ústavně omezena a to v případě, kdy musí být chráněna práva a svobody druhých. Tak jsou chráněna i práva duševního vlastnictví viz čl. 11 a 34 Listiny.

3.2 Informace a iMarxismus

Česká pirátská strana jakožto součást internacionály pirátských stran získává stále větší podporu občanů. Počet podporovatelů neustále roste a stává se zajímavou hlavně pro mladší generaci lidí, kteří vyrůstají v době internetu. Zároveň zaujímá k autorským právům a duševnímu vlastnictví vůbec odlišná stanoviska než ostatní politické strany. Na základě těchto faktů je vhodné pirátské vnímání či spíše nevnímání práva duševního vlastnictví zanalyzovat a vypořádat se s jejich argumenty.

Česká pirátská strana na svých webových stránkách hovoří o tzv. *informačních monopolech*. Uvádí k nim pouze: „*Informační monopol brání lidem šířit a využívat informace. Politici přistoupili na řadu informačních monopolů, které údajně motivují tvůrce, vynálezce a producenty k aktivnější činnosti. Ve skutečnosti však na monopolu vydělávají hlavně jednotlivé korporace, zatímco trh jako celek kvůli monopolu selhává (šikana OSA, patentové války, osiřelá díla)*.“²⁰ Tato strana vytvořila pojem, aniž by jej blíže specifikovala. S nejvyšší pravděpodobností ale hovoří o státu, jako majiteli tzv. informačního monopolu, který prostřednictvím zákonů omezuje právo na informace a jejich svobodné šíření tím, že uznává právo duševního vlastnictví a zřizuje organizace k jeho ochraně. Dalším pojmem, se kterým tato strana operuje, je *kopírovací monopol*. Podle Pirátů²¹ jde o: „*označení pro všechny zákony, kterými stát omezuje naši svobodu využívat filmy, knížky, skladby nebo jiné výtvořiny*.“²² Piráti nepovažují právo duševního vlastnictví za relevantní, částečně ale uznávají autorské právo a to ve smyslu **práva na zveřejnění** a **práva na autorství**. Tvrdí, že autor po zveřejnění myšlenky nad ní ztrácí kontrolu a to dobrovolně. Zároveň má ale tvůrce právo na to, aby byl uváděn jako autor.²³

²⁰ Svoboda informací [online]. pirati.cz, [cit. 7. června 2016]. Dostupné na <<https://www.pirati.cz/program/svoboda-informaci>>.

²¹ Myšlena Česká pirátská strana

²² Kopírovací monopol [online]. pirati.cz, [cit. 7. června 2016]. Dostupné na <<https://www.pirati.cz/kci/kopirovani-monopol>>.

²³ Tamtéž.

Dnes populární větu *svobodné šíření informací* Piráti převrátili a postavili na hlavu, níže je vysvětleno proč. Jak bylo zmíněno, mezi největší kritiky duševního vlastnictví patří Česká pirátská strana a pirátská internacionála, ale také Další organizace. Všechny tyto subjekty spojuje boj proti velkým korporacím, politickým elitám, zavedenému establishmentu apod. Samozřejmě se může jednat o boj ospravedlněný, neboť mnoho korporací opravdu porušuje zákony – rozdělují si mezi sebou trh, uzavírají dohody o cenách, o prodávaném množství zboží atd. Následky takovýchto jednání pak odnáší spotřebitelé, kteří obvykle platí více peněz za méně kvalitní zboží, stejně tak jako subdodavatelé a další subjekty, které jsou navázány na distribuční tok takového zboží. Je zřejmé, že takové porušování pravidel hospodářské soutěže je pro společnost závadné a musí se proti němu bojovat.²⁴

V případě duševního vlastnictví se jedná ale o něco jiného. Znovu se tu objevuje levicové smýšlení určitých lidí, kteří pro sebe vyžadují nějaký statek a odmítají za něj zaplatit nebo se jakkoliv jinak přičinit. Na pozadí hesla *svobodné šíření informací* tak vlastně stojí: „*Seber bohatým a užívej si, dokud je z čeho!*“²⁵ Piráti, jak vyplývá z jejich webových stránek, považují za informaci v podstatě vše.²⁶ Hudba, filmy, patenty, to všechno je pouhou informací a každý by na ni měl mít nárok. Jde o elegantní řešení, kterým pro sebe a své příznivce „vyřešili“ problém majetkových práv k nehmotným statkům. Z hlediska jejich ideologie dochází k ponížení nehmotných statků na pouhé informace, které může mít každý zdarma.²⁷ Na druhou stranu si pak Piráti protiřečí, když tvrdí, že tzv. *kopírovací monopol*, který není ničím jiným než ochranou autorského práva, resp. ochranou práv autorů, vydavatelů, producentů a dalších takových subjektů, by měl být zkrácen na dobu 5 až 10 let.

Piráti tvrdí, že jsou pro odstříhnutí všech prostředníků mezi autorem díla a jeho konečným uživatelem.²⁸ Z jejich tvrzení tak vyplývá, že díla jako filmy, knihy nebo hudba jakoby vznikala náhodně a bezplánovitě. Stranou je ponecháno, že jde o nákladné produkce, při kterých je zapojeno obrovské množství lidí. To vše stojí peníze a je jasné, že málokdo bude chtít dělat svou práci zadarmo. Argument, že takovéto řešení je lepší pro společnost, není ničím jiným než napříč lety opakovanou tezí ultra levicově smýšlejících lidí. Taková je

²⁴ Např. článek: BYDŽOVSKÁ, Marie. *Hospodářská soutěž* [online]. euroskep.cz, [cit. 8. června 2016]. Dostupné na <<https://www.euroskep.cz/8927/sekce/hospodarska-soutez/>>.

²⁵ KUČÍK, Vít. *iMarxismus: Odvrácená strana boje proti autorským a patentovým právům* [online]. ceskapozice.lidovky.cz, 26. února 2012 [cit. 8. června 2016]. Dostupné na <http://ceskapozice.lidovky.cz/imarxi-smusodvracenastranabojeprotiautorskymapatentovympravum1mn/tema.aspx?c=A120223_054921_pozice_5759_Z>.

²⁶ *Svoboda informací* [online]. pirati.cz, [cit. 7. června 2016]. Dostupné na <https://www.pirati.cz/program/svoboda_informaci>.

²⁷ TELEČ, Ivo. *Není informace jako informace. Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 15/16, s. 515 – 523.

²⁸ Viz. 20 a 21.

podstata **iMarxismu**. Jde o staré smýšlení určité skupiny obyvatelstva převléknuté do nového a módního hábitu tak, aby bylo přijato v dnešní informační společnosti.

4 Obecně o stahování

Je třeba si uvědomit, že v dnešní realitě neexistují jen tvůrci a jejich zákazníci, nýbrž i producenti, investoři, vynálezci a samozřejmě také provozovatelé elektronických úložišť dat. Máme tak co dočinění s velice komplexním a mnohostranným útvarem, jehož jednotlivé součásti nemohou existovat samostatně a kteréhož každá součást potřebuje jinou. Vítězové na poli obchodu jsou pak ti, kteří tento vztah mnoha subjektů pochopili a jednají s přiměřeností ke všem. Nikdo se nechce nechat okrádat jinými a je třeba také říci, že se na trhu objevují lidé, kteří nejednají vždy v souladu se zákonem.

Jedna ze základních zásad práva duševního vlastnictví je **oddělení soukromí od obchodu (hospodářství)**. Právo duševního vlastnictví není namířeno proti tomu, co děláme doma v soukromí. Jestliže stahujeme filmy nebo např. hudbu doma, nejde o obchod a z hlediska práva není naše jednání relevantní.²⁹ Problém ale nastává v případě, kdy zákonem chráněný obsah zpřístupňujeme. Takovým jednáním totiž vstupujeme na trh a stáváme se tak konkurencí ostatních soutěžitelů.

Člověk, který doma stahuje filmy, hudbu, knihy apod. tak činí v soukromí. Do tohoto soukromí patří i lidé, kteří jsou s ním spojení osobním nebo rodinným poutem – rodiče, sourozenec, rodinný přítel apod. V právu se ale vyvinul tzv. **Tříkrokový test (Three Step Test)**.³⁰ Jde o institut, který je vlastní mezinárodnímu, evropskému i českému právu a představuje tzv. *zvláštní právní použití obecné zkoušky poměrnosti*.³¹ Tento test se užívá mimo jiné i pro stanovení legálnosti užití děl jak pro obchodní, tak i domácí osobní potřebu. Podle Tříkrokového testu se zkoumají logicky tři aspekty:

1. *zvláštní legální případ,*
2. *soulad s běžným užitím,*
3. *pouze přiměřené dotčení oprávněných zájmů vlastníků práv.*³²

Jinými slovy jde o analyzování toho, zda užití určitého díla je v souladu s právem anebo ne. Při obvyklém domácím užívání děl žádný právní problém nevzniká (otázka morálky je věcí jinou), nicméně toto užívání se dnes děje v tak velikém měřítku, že pro tvůrce, investory, producenty apod. vzniká opravdový problém.

²⁹ Takové jednání však samozřejmě může být považováno za nemorální

³⁰ SCHONWETTER, Tobias. *The three-step test within the copyright system* [online]. pcf4.dec.uwi.edu, [cit. 8. června 2016]. Dostupné na <<http://pcf4.dec.uwi.edu/viewpaper.php?id=58&print=1>>.

³¹ TELEEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 92 – 93.

³² Tamtéž.

4.1 Domácí stahování a zpřístupňování

Člověk, který doma v soukromí stahuje (**domácí stahovač**) z elektronických úložišť dat a internetu, obecně nejedná protiprávně. Problém nastává v případě, jak bylo zmíněno výše, kdy ze svého soukromí vykročí. Jestliže někdo začne zpřístupňovat chráněná díla bez souhlasu k takovému užití, stává se součástí trhu - nejčastěji soutěžitelem na hospodářském trhu s uměním. Takový člověk bude považován za nekalého soutěžitele, neboť jedná v rozporu s právem, čímž pro sebe získává výhodu oproti poctivým soutěžitelům a to i v případě, kdy pro něj z takového jednání neplyne žádný zisk, neboť krátí zisky ostatních. V realitě datových úložišť se také může stát, že protiprávní stav je způsoben technickým nastavením úložiště elektronických dat. Pouhým vložení např. filmu na takové úložiště může dojít k jeho sdílení s ostatními uživateli. Tento případ pak z hlediska práva musí být posouzen jako sdělování veřejnosti a to bez souhlasu třetí osoby, kterou je vlastník práv k danému statku. **Sdíleč** je tedy osoba, která zpřístupňuje chráněné statky formou jejich sdílení s ostatními (sdílení je typické a dokonce nutné pro tzv. *BitTorrent* systém či *P2P* síť). Člověk, který se ze stahovače proměnil ve sdíleče, má srovnatelné postavení jako např. provozovatel kina nebo nakladatel knih. Taková osoba již může nést za své jednání odpovědnost ve smyslu práva. V obdobném postavení, jaké zastává sdíleč, se nachází tzv. **vkládáč** chráněného statku. Jde o osobu, která ukládá dočasně chráněná díla do elektronického úložiště dat. Tímto jednáním se také stává zpřístupňovatelem a taktéž bude za své jednání odpovídat podle příslušných právních norem.

Jak vyplývá z předchozích odstavců, stahování obecně a především pak zpřístupňování chráněného obsahu má za následek velký společenský problém. Je nutné hledat řešení, přičemž předesílám, že stejně jako Telec,³³ ani já nejsem pro zavedení trestní politiky a trestního stíhání osob, které **mimo rámec své obchodní činnosti** užívají duševní vlastnictví jiného. Trestní právo je prostředkem *ultima ratio*, a tak by mělo zůstat i nadále. Problém stahování, sdílení a vkládání chráněného obsahu by měl být řešen v rámci soukromých právních norem především pak prostřednictvím práva občanského za podpory předpisů jakým je např. autorský zákon. Je třeba vždy brát v potaz individuální okolnosti každého jednotlivého případu. Někdo může zpřístupňovat chráněné statky ze škodolibosti či pomstychtivosti. Může jít ale také jen o něco “školáckého“, co nemá žádný hlubší smysl.³⁴ Nelze vyloučit ani situaci, kdy je uživatel laikem na poli internetu a úložišť a jen užívá

³³ TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 101.

³⁴ Tak se děje především. Nelze předpokládat, že většina uživatelů internetových úložišť a internetu vůbec užívá a šíří chráněný obsah kvůli pomstě a škodolibosti vůči tvůrcům, vydavatelům, producentům apod.

technologie, s nimiž není pořádně seznámen. Na druhou stranu takových případů bude minimum, protože osvěta v těchto záležitostech je dosti rozšířená.

V určitých případech už půjde o trestný čin ve smyslu § 270 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen “trestní zákoník“). Nelze vyloučit ani účastenství na zločinu ve formě návodu, kdy návodce vzbudí u jiného rozhodnutí čin spáchat. Této formy účastenství se může dopustit v podstatě kdokoliv. V úvahu připadá také pomoc. Pomocníkem může být rovněž téměř kdokoliv, nicméně lze předpokládat, že nejčastěji půjde o lidi s dostatečnými odbornými znalostmi (např. lidé z oboru informačních technologií).³⁵

4.2 Prospěch pachatele

V případě porušování práv duševního vlastnictví nedochází toliko k majetkovým škodám oběti. Nejčastějším následkem bude prospěch pachatele. Logicky asi téměř každého napadne otázka ohledně ušlého zisku. Poškození, kterými jsou producenti, tvůrci, vydavatelé atp., budou kráceni na svých ziscích. Problém ale nastává v dokazování příčinné souvislosti mezi veřejným zpřístupňováním a ušlým ziskem. Tak pro příklad, jestliže někdo vloží nový film na internetové úložiště a veřejně jej zpřístupní ostatním, majitel kina těžko vyčíslí a prokáže, o kolik mu v důsledku zpřístupnění filmu na internetu klesly tržby. Nastává tak vcelku paradoxní situace, kdy je v důsledku zpřístupnění chráněného díla někdo reálně krácen na svém zisku,³⁶ avšak problematicky toto krácení prokazuje.

Pozornost trestního práva by se tak mohla zaměřit na značný prospěch pachatele. V případě občanského práva pak na majetkový prospěch v důsledku bezdůvodného obohacení. Berme pro tentokrát tyto pojmy jako synonyma. Podle Telce *„Výše značného prospěchu (nebo značného bezdůvodného obohacení) odpovídá obvyklé ceně licence, resp. licenci v místě a času skutku. Prospěch spočívá v pachatelově „ušetření“, v nezkrácení pachatelova majetku, který by jinak byl krácen, kdyby pachatel jednal po právu a zaplatil by za licenci (nejde-li samozřejmě o případ licence, která by obvykle byla bezúplatná). Obvyklou cenou se rozumí zprůměrované uskutečnění (nikoli jen nabízené, vytoužené, pouze vlastní, ideální nebo hospodářsky optimální) ceny stejných nebo srovnatelných licenci (odměny za ně) na historickém trhu licenčních služeb v místě a čase skutku.“*³⁷ Je nesmírně složité ba téměř

³⁵ TELEEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 97 – 102.

³⁶ Veřejně se o tom ví. Příkladem jsou mnohaleté diskuze o obsahu internetových úložišť a stahování z internetu obecně.

³⁷ TELEEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 104 – 105.

nemožné najít opravdu spravedlivé řešení. Nelze souhlasit s tím, aby byla škoda vyčíslena počtem stáhnutí chráněného díla a jeho vynásobením cenou, za kterou se obvykle prodává (opět bychom se zamotali do spirály problematické příčinné souvislosti). Řešení skrze licence by tak prozatím mohlo fungovat. V případě, že by nešlo k vyčíslení prospěchu dojít srovnáním ceny licencí, měl by výši určit soud a to opět s ohledem na individuální okolnosti každého jednotlivého případu.

Podrobněji v: TELEČ, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 111 – 122.

5 Situace na internetových úložištích dat

Stahování, zpřístupňování a vůbec užívání souborů, které jsou staženy z internetu, způsobují celospolečenský problém. V případě domácího stahování chráněných statků nejednáme nelegálně, nicméně jak bylo popsáno výše, četnost a objem problémem jsou. Pro šíření chráněného obsahu hrají v současné době nezastupitelnou roli internetová úložiště elektronických dat. Je třeba mít na mysli, že majitelé a provozovatelé takových úložišť je neprovozují proto, aby pomohli šířit svobodu informací a internetu, jak se může zdát např. z postojů České pirátské strany. Především jde o **podnikatele** a jejich **podnikatelskou činnost**. Tedy hlavním cílem pro tyto osoby je **hospodářský prospěch**.

Nelze osočovat jen majitele a provozovatele úložišť z toho, že to jsou právě oni, kdo můžou za porušování autorských práv či práv duševního vlastnictví. Příčinou jsou vždy lidé samotní (v tomto případě uživatelé takových úložišť). Nicméně je třeba říci, že úložiště jsou jakýmsi kolbišti pro osoby, které tato práva porušují a představují nejsnadnější prostředek ke zpřístupňování chráněných děl. Úložiště ale jen nabízí prostor a nikdo není nucen, aby tento prostor zaplňoval cizími chráněnými statky. Jde o využití přirozené lidské touhy - neplatit za něco, co si můžu zadarmo stáhnout. Vlastníci úložišť tuto touhu běžných lidí znají, a tak by mnoho lidí mohlo říci, že to jsou právě oni, kteří jsou ti “špatní”. Především je ale nutno zdůraznit, že kdyby nebylo té lidské chamtivosti mít vše zadarmo, tak by internetová úložiště nezažila takový boom a nebyla by zdaleka tak populární, jako dnes jsou.

Neoddiskutovatelným faktem je, že úložiště zasahují do hospodářství, resp. do elektronického trhu služeb. Postiženi jsou především vysílatelé a vlastníci či provozovatelé audiovizuálních služeb na vyžádání (*video-on-demand*), e-shopů s hudbou či elektronickými knihami atp., kterých je jen u nás v České republice více než stovka.³⁸

5.1 Právní zásady

Jako důležité zásady pro danou problematiku budiž uvedeny **zásada odbornosti, zákaz těžení z nepoctivosti nebo protiprávnosti a zákaz těžení z protiprávního stavu**. Podle našeho právního řádu máme také tzv. **deliktní pojetí** – poskytovatel ukládacích služeb na internetu se **nestane** tzv. deliktním dlužníkem v případě, kdy je obsah vložen jeho zákazníkem. Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti,

³⁸ Evidence poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání [online]. rrtv.cz, [cit. 13. června 2016]. Dostupné na <http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/seznamy-provozovatelu/list_other_ondemand.htm>.

ve znění pozdějších předpisů (dále jen “zákon o některých službách informační společnosti“) v § 5 obsahuje předpoklady ke vzniku závazků za protiprávní čin. Podle tohoto ustanovení je poskytovatel dané služby odpovědný pouze v případech, kdy vzhledem k okolnostem a povaze případu mohl vědět, že jednání uživatele je protiprávní. Další případ odpovědnosti podle tohoto ustanovení spočívá v tom, že se poskytovatel prokazatelně dozvěděl o protiprávním jednání uživatele, avšak neučinil nutné kroky k odstranění závadného obsahu. Následující § 6 tohoto zákona dodává, že provozovatel této služby není povinen na obsah informací aktivně vyhledávat závadný obsah. Jinými slovy řečeno, provozovatelé internetových úložišť nemají žádnou zákonnou povinnost jakkoliv dohlížet na obsah svých úložišť a musí jednat až v případech, kdy jsou na možné porušení zákona upozorněni. Smyslem ukládací služby je uživatelská soběstačnost či možná lépe řečeno nezávislost. Je jen na uživateli, jaký obsah se rozhodne na úložiště vložit popř. jej sdílet.

Smyslem a účelem předpisů upravujících tuto problematiku je ochrana hospodářského trhu. Je možno použít také obecný právní předpis, jakým je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen “občanský zákoník“ nebo “o. z.“). Stěžejním pro nás bude ustanovení § 6 odst. 2 o. z., který stanovuje **zákaz těžení z nepoctivého nebo protiprávního činu či stavu**, který vyvolala z něj těžící osoba nebo nad kterým má tato osoba kontrolu. Dále § 2900 o. z. obsahující tzv. **generální příkaz prevence** a také tzv. **zakročovací povinnost**, která je vyjádřena v § 2901 o. z. Tyto zásady vyjádřené v zákonné formě platí pro celý právní řád jako celek a pro kyberprostor nevyjímaje.

Ačkoliv je zákon o některých službách informační společnosti předpisem zvláštním, neznamená to, že se nebudou moci uplatnit výše zmíněné základní principy občanského práva. Může tak docházet k jakémusi napětí mezi obecnými normami občanského práva a zákonem o některých službách informační společnosti. Jak bylo avizováno výše, poskytovatel ukládací služby nemusí dohlížet na obsah ani aktivně vyhledávat potencionálně závadné informace. „*Na druhou stranu je ale tatáž osoba povinna si počínat tak, aby nedošlo neodůvodněné újme na vlastnictví jiného, neboť „okolnosti případu“, tj. začasto zjevně nebezpečná situace na určitém úložišti a její (zpravidla) podnikatelské využívání k vlastnímu prospěchu, to vyžadují* (§ 2900 o. z.).“³⁹ Zároveň je tato osoba tím, kdo mohl nebezpečnou situaci vytvořit anebo má nad takovou situací kontrolu. V zmíněném případě pro ni platí zakročovací právní povinnost vůči tomu, kdo je rušitelem (§ 2901 o. z.).

³⁹ TELEČ, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 150.

Poskytovatelé ukládacích služeb nejsou odpovědní, popř. nestanou se deliktními dlužníky pro to, co uživatelé činí na úložištích. Nicméně tato zásada neplatí absolutně, resp. platí v tzv. **holé podobě**. Případy, kdy se poskytovatel může stát deliktním dlužníkem, jsou následující:

- a) v případě **účastenství** poskytovatele na soukromoprávních deliktech, které páchají třetí osoby (např. účastenství na deliktu nekalé soutěže či deliktů proti ostatním soutěžitelům obecně atd.),
- b) poskytovatel **přímo** spáchá **delikt nekalé soutěže**,
- c) je naplněna skutková podstata deliktu **proti prevenci** (§ 2900 o. z.) nebo poskytovatel nezakročí, ačkoliv jde o případ **zakročovací povinnosti** (§ 2901 o. z.),
- d) je poskytovatelem spáchán delikt **zákazu těžení z nepoctivého nebo protiprávního činu**.⁴⁰

V závěru podkapitoly o zásadách je nutné říci, že ovlivňují celý právní řád a kyberprostor logicky není a ani nemůže být žádnou výjimkou. Jestliže by tomu tak nebylo, stal by se kyberprostor světem sám pro sebe, světem, ve kterém neplatí pravidla uznávaná v reálném životě. To by mohlo mít negativní vliv na morálku lidí a světové hospodářství celkově. Znamenalo by to změnu přístupu, resp. opakování starých chyb, ze kterých bychom se měli poučit a ne se jich znova dopouštět. Absence zákonného příkazu kontroly obsahu na úložištích nikoho **nezbavuje** odpovědnosti podle obecně uznávaných norem soukromého práva vyjádřených v našem občanském zákoníku.

5.2 Soukromoprávní delikty poskytovatelů ukládacích služeb – zakázané těžení

Podle § 6 odst. 2 občanského zákoníku nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Pro přiblížení může sloužit příklad, ve kterém osoba ještě před premiérou nového filmu tento film vloží na internetové úložiště a zároveň jej zpřístupní veřejnosti. Tímto svým jednáním zvýší zisky provozovatele daného úložiště. Takové jednání by naplňovalo skutkovou podstatu deliktu zakázaného těžení.

Celkově existují **tři** situace, na základě kterých se může poskytovatel ukládacího prostoru na elektronickém úložišti dat dopustit deliktu zakázaného těžení. Půjde o zákaz těžení

⁴⁰ TELEČ, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 151 - 152

z nepoctivého činu. Telec uvádí: „zakázané těžení z obchodního zavedení a udržování, popř. i rozvíjení nepoctivého obchodního modelu „na síti“, jehož nepoctivost se vyznačuje tím, že takovýto obchodní postup je (obvykle) podstatnou měrou (a obvykle podnikatelsky za účelem vlastního zisku) založen nikoli na těžení z běžného zákaznického využívání elektronického úložiště ke sdělování vlastních cestovních fotografií, videí z dovolené nebo rodinných oslav, vlastních odborných děl apod., k čemuž jsou takováto úložiště věcně určena, nýbrž na veřejném zpřístupňování cizích, dosud chráněných, osobnostních nebo hospodářských hodnot bez ohledu na vůli dotčených osob. Jinak řečeno, jedná se o nepoctivé (nekalé) obchodní způsoby (praktiky), které podnikatelsky obvykle záměrně předem počítají s protiprávními jednáními části zákaznické veřejnosti na úkor třetích osob (dotčených vlastníků práv) nebo na úkor veřejného blaha (nikoli nekalé) hospodářské soutěže na trhu služeb.“⁴¹

Nutno dodat, že poskytovatelé úložných služeb jsou ve svém oboru profesionály a měli by mít alespoň určitý přehled o ukládaném obsahu. Na druhou stranu jde o obrovské množství dat, které by mělo být kontrolováno. Taková kontrola by pak mohla znamenat velké úsilí či zvýšené náklady na provoz úložiště. Je třeba také říci, že poskytovatelé ukládacích služeb často jednají nepoctivě v tom smyslu, že již dopředu počítají s ukládáním přitažlivého a zároveň chráněného obsahu na své úložiště. Je samozřejmé, že nové filmy, hudební alba apod. zvyšují popularitu daného úložiště, tím pádem návštěvnost a také zisky nebo přinášejí pro poskytovatele ukládacích služeb jinou hospodářskou výhodu. Např. poskytování služby tzv. **prémiového účtu** není ničím jiným než právě takovým nepoctivým jednáním. Je zcela zřejmé, že téměř nikdo nebude chtít platit za svůj prémiový účet, aby si mohl stáhnout neomezenou rychlostí své video z dovolené nebo fotografie z rodinné oslavy. V podstatě se jedná o nepoctivý obchodní model, v němž poskytovatelé ukládacího prostoru na úložištích již předem kalkulují s protiprávním jednáním svých zákazníků a právě na tomto kalkulu staví svůj zisk.

Dalším aspektem zakázaného těžení jakožto soukromoprávního deliktu může být **protiprávnost činu**. Jde např. o zakázané těžení z protiprávního činu, který je spáchán třetí osobou – uživatel úložiště zneužije službu, která je nabízena poskytovatelem ukládacího prostoru k tomu, aby zpřístupnil cizí chráněná díla veřejnosti apod.

Třetí způsob zakázaného těžení je spjat s **protiprávností stavu**. Za příklad lze uvést situaci, kdy poskytovatel ukládacích služeb vyvolal nebo má kontrolu nad protiprávním

⁴¹ TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 154 – 155.

stavem na úložišti dat, jež spravuje a z tohoto stavu zakázaně těží. V nastalé situaci může kdokoliv z řad veřejnosti využívat nabízených služeb a zdarma si stahovat chráněné statky a to bez ohledu na vůli majitele práv k těmto statkům. Je paradoxem, že uživatelé stahující chráněná díla z úložiště tak činí zcela legálně, avšak z pohledu soukromého práva půjde o zakázané těžení poskytovatelem ukládacích služeb, který může být odpovědný.⁴²

Poskytovatelé ukládacích služeb neoddiskutovatelně těží ze současného stavu, který panuje na elektronických úložištích dat. Nemusí jít jen o zisk ve smyslu financí, ale může jít i o jiné majetkové nebo hospodářské výhody. Zároveň jsou ale skutkové podstaty soukromoprávního deliktu zakázaného těžení stanoveny vcelku široce a rušitelé tak mají zmenšený prostor pro vyhýbání se odpovědnosti. Zákon (§ 6 odst. 2 o. z.) hovoří o poctivosti, popř. o tom, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Právě toto zákonné vyjádření zmenšuje onen prostor pro vyhýbání se odpovědnosti, neboť počítá nejen s protiprávností, ale také se zmiňovanou nepoctivostí.

5.3 Soukromoprávní delikty poskytovatelů ukládacích služeb – zvláštní zakázané těžení z vyvolaného nebo kontrolovaného protiprávního stavu⁴³

Delikt zakázaného těžení má tři výše zmíněné skutkové podstaty. Třetí z nich spočívá v zakázaném těžení z protiprávního stavu, který osoba vyvolala (poskytovatel ukládacích služeb na svém úložišti) anebo nad ním má kontrolu.⁴⁴ Jak vyvolání, tak i kontrola jsou okolnosti, které se v případném civilním řízení musí dokazovat.

Kontrolou musíme rozumět jak věcnou, tak i právní. V případě právní kontroly bychom se neměli soustředit jen na formality. Telec uvádí: „Znak „mít kontrolu“ nad protiprávním stavem je nutno chápat, stejně jako jakýkoli jiný právní pojem, objektivně: tzn. ve významu objektivní způsobilosti (schopnosti) mít tuto kontrolu: např. i bez ohledu na skutečný počet zaměstnanců, kteří by se tomu věnovali, bez zřetele na jejich zaneprázdněnost jinými úkoly anebo jejich odbornou neschopnost apod. Rovněž tak i bez ohledu na možnou finanční nákladnost zavedení kontrolních mechanismů po stránce technické, zejména softwarové.“⁴⁵ Samozřejmě v přímém protikladu bude postoj České pirátské strany, která principiálně odmítá postihy za šíření statků po internetu, resp. odmítá právo duševního vlastnictví obecně.

⁴² Tamtéž na stranách 154 – 157.

⁴³ Tamtéž na straně 157.

⁴⁴ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 80.

⁴⁵ TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 158.

To, zda poskytovatel ukládacích služeb provádí kontrolu dostatečně, je jeho podnikatelským rizikem a v případě nedůslednosti může být postižen. Na tomto stavu by neměl ani nic měnit zákon o některých službách informační společnosti, podle kterého není poskytovatel úložného prostoru povinen kontrolovat obsah jím spravovaného úložiště. Opět podotýkám, že takovýto postup platí jen v tzv. **holé podobě**, viz výše.

5.4 Generální příkaz prevence

Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo vlastnictví jiného - § 2900 o. z. Toto zákonné ustanovení je ztělesněním zásady **neminem leadere** (nikomu neškodit). Znamená, že by měl každý jednat tak, aby nezpůsobil bezdůvodnou újmu jinému člověku.⁴⁶

Příkaz generální prevence se v našem právním řádu váže k okolnostem daného případu. Takto zvolený postup lze samozřejmě považovat za správný, neboť v obecné rovině by se vždy mělo vycházet z okolností typických pro každý jednotlivý případ. Ne jinak tomu je v případě internetových úložišť. Pro poskytovatele úložných služeb vyplývá povinnost, aby jednal tak, že nebude docházet k újmám žádných osob. V roce 2000 byla vydána směrnice o elektronickém obchodu.⁴⁷ Ta umožnila členským státům Evropské unie, aby si vlastním právním předpisem určily požadavky na zabezpečení datových úložišť tak, aby nedocházelo ke stále opakované protiprávní činnosti. Nutno dodat, že český zákonodárce tuto možnost prozatím nevyužil, a tak ponechal veškeré rozhodování v této oblasti na soudu.

Jako rozumný nástroj prevence by mohlo sloužit určité **filtrovací zabezpečení**, resp. **software** pracující na principu **filtrace závadného obsahu**. Takové řešení by mohlo skutečně fungovat. Kdyby filtr nebyl ve své práci stoprocentní, mohl by být velkým přínosem pro všechny vlastníky práv k chráněným dílům. V roce 2011 vydal Soudní dvůr EU rozsudek ohledně filtrování obsahu na elektronických úložištích dat. Soudní dvůr došel k závěru, že by se takové filtrování nemělo používat všeobecně, resp. proti všem uživatelům. Tento postup by byl v rozporu s právem EU. V podstatě tak bylo filtrování jako prevence **odmítnuto**.⁴⁸

⁴⁶ HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 890 – 891.

⁴⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronickém obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu)

⁴⁸ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. listopadu 2011, *Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM)*, sp. zn. C-70/10

Prevenční povinnost, kterou má poskytovatel ukládacích služeb podle § 2900 občanského zákoníku, považujeme za **užší**. Jinými slovy jde o odpovědné jednání s náležitou péčí – poskytovatel tak musí jednat, aby nedošlo k bezdůvodné újmě třetích osob. V porovnání s tzv. **dohlížecí povinností nad obsahem** (kterou odmítá zákon o některých službách informační společnosti ve svém § 6), která obsahuje i např. sdělování odborných poznatků a dohled nad věcnou správností obsahu je skutečně užší.⁴⁹

5.5 Zakročovací povinnost

Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami (§ 2901 o. z.). Na úvod je třeba říci, že preventivní i zakročovací povinnost jsou navázány jedna na druhou. V realitě elektronických úložišť dat se povinnost zakročit bude vztahovat na toho, jenž na úložišti vytvořil onu nebezpečnou situaci anebo na člověka, který nad ní má kontrolu. Jedná se o uplatnění obecné právní povinnosti, kterou v určitém případě může nést kdokoliv z nás.

Pro začátek je důležité zdůraznit pojem **nebezpečná situace**. „*Základem povinnosti zakročit proti hrozícímu nebezpečí jsou situace, kdy někdo vytvoří nebo kontroluje nebezpečnou situaci, tedy takový stav, který hrozí vznikem škody nebo újmy. Nebezpečnou situací se přitom nemyslí pouze riziko v podobě potencionální hrozby vzniku škody nebo újmy, ale již reálná hrozba vzniku škody události.*“⁵⁰ Existuje mnoho příkladů popisujících nebezpečnou situaci. „*Může se jednat o jakoukoliv (právně) nebezpečnou situaci, která se týká nejen možné újmy na zdraví (absolutního práva na zdraví), ale jakéhokoli jiného potencionálně dotčeného práva kohokoli: tedy například i majetkového práva autorského či práva známkového.*“⁵¹ O nebezpečnou situaci se např. může jednat v případě, kdy někdo podřeže nosné pilíře dřevěné lávky nebo bude mít doma smečku polodivokých psů. V případě elektronických úložišť dat bude tato nebezpečná situace spočívat v **uživatelském ukládání**. Půjde o videa, e-knihy, filmy, hudbu atp., které lidé vkládají na obvykle veřejná úložiště dat. Poskytovatelé samozřejmě záměrně umožňují takovéto vkládání a to za účelem získání hospodářského prospěchu, popř. přímého či nepřímého zisku. K tomu slouží instrumenty, jakými jsou tzv. prémiové účty, reklamy, jinak zpoplatněné přístupy apod. Ten, kdo poskytuje

⁴⁹ CÍSAŘOVÁ, Zuzana. In KŘÍŽ, Jan a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Univerzita Karlova, 2011. s. 77.

⁵⁰ HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 897.

⁵¹ TELEČ, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 162.

ukládací služby, by si měl být vědom všech právních nebezpečí, která vyplývají z jeho podnikání.⁵²

Podle zásady zakročovací povinnosti by nemělo hrát roli, jestli nebezpečnou situaci na svém úložišti vytvořil poskytovatel nebo jeho zákazníci. Podstatný je stav a významná z hlediska prevence je **míra kontroly**. Výše zmíněné filtrování není jediným způsobem. Aby kontrola byla skutečně účinná, je třeba do ní začlenit více aspektů a to tak, aby mohly fungovat souběžně vedle sebe (ve smyslu fungovat reálně a ne pouze “jen aby se neřeklo”). Kontrolní systém by se mohl dělit do tří kategorií:

- a) **morální** – uživatelé a poskytovatelé ukládacích služeb by se řídili uznávaným etickým kodexem,
- b) **právní** – šlo by o vytvoření a dodržování smluvních podmínek, jejichž obsahem by bylo poskytovatelovo právo mazat nevhodný obsah, zejména ten, který evidentně zasahuje do práv třetích osob,
- c) **technický** – spočívá např. ve vytvoření systému, který je schopen sám rozpoznávat závadný obsah podle individuálních technických vlastností souboru (hašovací funkce), blokoval by příspěvky z nedůvěryhodných zdrojů, vulgární a evidentně roboticky vytvořené příspěvky, znemožnil by sdílení takových souborů na sociálních sítích atp.⁵³ V tomto kontrolním systému by se ale muselo postupovat velice opatrně a to s ohledem na výše zmíněné rozhodnutí Soudního dvora EU.

V závěru této podkapitoly se vraťme k obchodnímu modelu, na kterém je postaven internetový ukládací business. Jedná se o velice dobře promyšlený obchodní plán. Prostřednictvím internetových vyhledávačů jsme schopni najít množství různých úložišť. Srovnáváme množství nabízeného prostoru k ukládání souborů, rychlost stahování a nahrávání, ceny prémiových účtů apod. Z těchto skutečností je patrné, že poskytovatelé ukládacích služeb nepočítají s ukládáním pouze vlastního obsahu typu videa z dovolené atd., nýbrž především chráněných cizích děl. Vznikají tak pochyby ohledně poctivosti tohoto obchodního modelu. Je nutno ale znovu zdůraznit, že se může jednat o nepoctivý obchodní model, nicméně nás nikdo nenutí k jeho užívání a je především vinou všech nepoctivých uživatelů, že tento obchod tak vzkvétá.

⁵² Berne na zřetel, že poskytovatelé ukládacích služeb své služby většinou poskytují na základě živnostenského oprávnění, tedy podnikatelským způsobem a lze je proto považovat za profesionály ve svém oboru.

⁵³ TELEEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 163 – 164.

5.6 Pasivní věcná legitimace

Jestliže mluvíme o zákazu těžení nebo o příkazu prevence, je nutno zmínit se o osobách či základních subjektech na potenciálně žalované straně. V této podkapitole je tak pojednáno o osobách, jenž jsou pasivně věcně legitimované. Text níže je tak věnován především jejich charakteristice a to z pohledu soukromého deliktního práva.

Rozeznáváme **pachatele** civilního deliktu, resp. quasideliktu jestliže chybí zavinění. Tato osoba může být dlužníkem z deliktu (quasideliktu) bezdůvodného obohacení. V realitě elektronických úložišť dat ale půjde nejčastěji o ohrožitele či porušitele práva autorského, popř. rušitele hospodářské soutěže. Pachatel samozřejmě nemusí být jen jeden. Mohou se vyskytovat případy spolupachatelství. Za takové situace by šlo o solidární neboli nerozdílné společenství spoludlužníků ve smyslu § 2915 odst. 1 občanského zákoníku.⁵⁴ Nejvyšší soud ve svém rozsudku uvádí: „*společná odpovědnost vzniká v důsledku společné nedbalosti nebo paralelní akce nebo z nedbalosti nebo opomenutí, které způsobilo škodu. Pro společné způsobení škody je zásadní, že každý pachatel má vztah nejen k vlastnímu jednání, ale také k jednání jiných osob podílejících se na vzniku škody.*“⁵⁵ Příkladem mohou být osoby, které společně vkládají a tak zpřístupňují dosud chráněné hudební dílo na elektronické úložiště dat.

Dalším subjektem na straně pasivně věcně legitimovaných osob je **účastník**. Jde o osobu, která přispěla k deliktu jiného (sdíleče). Účastníkem se rozumí poskytovatel ukládací služby, neboť to je on, kdo poskytuje ukládací prostor a umožňuje tak spáchání deliktu. Stejně jako pro trestní právo, tak i pro soukromoprávní delikty platí, že rozeznáváme trojí formu účastenství, tedy organizátorství, návod a pomoc. Ani účastník nemusí být pouze jeden, ale může jich být více. Tito lidé pak jednají ve spoluúčastenství.

Jestliže se bavíme o deliktech (quasideliktech), rozeznáváme i **prostředníka**. Tato osoba se na deliktu podílí bez zavinění, ve spojitosti s ní tedy půjde o quasidelikt. Její prostřednický vztah vyplývá ze zvláštních zákonů, jímž je např. autorský zákon. Prostředník logicky není ani pachatelem, ani účastníkem. Jde o třetí osobu, jejíž řádně vykonávané služby jsou zneužívány jinými lidmi k porušování nebo ohrožování práv, která jsou chráněna. Často se bude jednat o osobu, která podniká v oblasti připojování k internetu. Je nutné zmínit, že v této souvislosti se může objevit zásada síťové neutrality. Podle ní by se mělo oddělit spáchání deliktu od prostého připojení k internetu v technickém slova smyslu. Nicméně ani tato zásada

⁵⁴ HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 978 – 979.

⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2002, sp. zn. 25 Cdo 2126/2000

síťové neutrality neplatí bezvýjimečně. Prostředník, i když jedná nezaviněně, tedy bude považován za nevinného, může mu ale být uložena povinnost zakročit.

Prostředníkem mohou být i jiné osoby než poskytovatelé připojení k internetu. Vždy je třeba mít na paměti, že tyto osoby jsou nevinné.⁵⁶ Avšak i u nich může být očekávána přiměřená opatrnost.⁵⁷ Postavením prostředníka se zabýval Soudní dvůr EU ve svém rozhodnutí z roku 2014. V kauze šlo o žalobní zásah, resp. jeho přípustnost proti poskytovateli internetového připojení, jehož služby byly zneužívány zákazníky. Soudní dvůr vyslovil názor, že volba ochranných opatření proti takovému zneužívání služeb je na poskytovateli. Ten pak musí provést taková opatření, která po něm zle rozumně požadovat.⁵⁸

⁵⁶ EDWARDS, Lilian. *Role and Responsibility of Internet Intermediaries in the Field of Copyright and Related Rights* [online]. wipo.int, [cit. 20. června 2016]. Dostupné na <http://www.wipo.int/export/sites/www/copyright/en/doc/role_and_responsibility_of_the_internet_intermediaries_final.pdf>.

⁵⁷ TELEČ, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 167 – 171.

⁵⁸ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 27. března 2014, *UPC Telekabel Wien GmbH v. Constantin Film Verleih GmbH a Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH*, sp. zn. C-314/12.

6 Odpovědnost za obsah zpřístupněný prostřednictvím elektronického úložiště dat

Elektronická úložiště dat, webové stránky, diskuzní fóra a internet jsou tvořeny obsahem. Bez něj by byl kyberprostor jen prázdnou formou nicneříkajícím technickým prostředkem stejně jako kniha bez textu. Tento obsah právní teorie i praxe dělí na **vlastní** a **cizí**. Nejde jen o akademické dělení. Z obou kategorií obsahu totiž vyplývají rozdílné právní důsledky. V předešlé kapitole je pojednáno především o poskytovatelích úložných služeb a jejich odpovědnosti. V této kapitole bude naopak pozornost soustředěna na zpřístupňovatele obsahu a nároky, které vůči nim mohou mít osoby, jejichž práva byla zpřístupněním dotčena.

Jak je zmíněno výše, obsah zpřístupněný prostřednictvím internetu je nutno dělit na vlastní a cizí. Pro příklad si představme situaci, ve které autor napíše článek a zpřístupní jej na svých webových stránkách. Půjde o obsah vlastní. Jestliže dojde k přidání komentářů k onomu článku jinými lidmi, budou tyto komentáře považovány za obsah cizí. Rozlišení obsahu není nijak složité. Často bude postupováno intuitivně. Mohou nastat i krajní situace, nicméně právní praxe si s nimi poradí a to především přihlédnutím k domácí či zahraniční judikatuře, právu Evropské unie atd.

Je důležité si uvědomit, že rozlišení obsahu není postaveno na právním postavení poskytovatele obsahu, ale na způsobu nakládání s ním. Pokud bude osoba nakládat s obsahem takovým způsobem, který bude podle zákonů relevantní, tento obsah bude k dané osobě považován za vlastní a zároveň bude tato osoba jeho **poskytovatelem**. Půjde o případy, kdy osoba užije autorské dílo a to způsobem, který je upraven autorským zákonem (dílo zpřístupní veřejnosti atd.), užije označení tvořící ochrannou známku podle zákona o ochranných známkách⁵⁹ atd. V těchto případech se osoba stává poskytovatelem takového obsahu a ponese za něj odpovědnost jako za vlastní⁶⁰.

6.1 Původní a převzatý obsah

Poskytovatel obsahu odpovídá za obsah, který vytvoří. Nezáleží na tom, zda jej vytvořil sám, prostřednictvím svých zaměstnanců nebo externích dodavatelů. Jestliže např. osoba provozující internetový časopis zveřejní článek obsahující pomluvu, bude odpovědná podle

⁵⁹ Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách)

⁶⁰ JANSÁ, Lukáš a kol. *Internetové právo Praktický průvodce*. Brno: Computer Press, 2016. s. 139 – 141.

ustanovení občanského zákoníku jako autor, protože takový článek zveřejnila a zároveň s ním nakládala jako s vlastním obsahem.

„Poskytovatel obsahu obdobně jako za svůj původní obsah odpovídá i v případě, kdy cizí obsah za svůj vlastní přijme, tj. když takový obsah převezme nebo si jej jinak присvojí, a to takovým způsobem, že jej uživatelé budou považovat za původce takového obsahu. Je lhostejné, zda dojde k převzetí selektivnímu („případ od případu“), o němž je rozhodováno samostatně v každém jednotlivém případě, nebo o hromadné převzetí pomocí předdefinovaného (automatizovaného) algoritmu. K převzetí cizího obsahu (a jeho následnému zpřístupnění) nejčastěji dochází u autorských děl. Převzetím cizího autorského díla a jeho následným zpřístupněním se poskytovatel takového obsahu stává za něj přímo odpovědný jako za svůj obsah vlastní – je tedy na něm, aby si ověřil, že takovým zpřístupňováním nedochází k porušení autorských práv.“⁶¹

Z výše zmíněného vyplývá, že pokud poskytovatelé ukládacích služeb nejednají např. ve smyslu § 18 odst. 2 autorského zákona, tedy nezpřístupňují chráněná díla veřejnosti, tak nepřijímají cizí obsah za vlastní (otázka odpovědnosti poskytovatelů ukládacích služeb byla předmětem 5. kapitoly viz výše). Naopak tomu bude v případě, kdy osoba jakožto zpřístupňovatel sděluje chráněné dílo veřejnosti prostřednictvím elektronického úložiště dat. Takovým jednáním se stává za zpřístupněný obsah přímo odpovědnou. Obsah takto zpřístupněný bude považován k této osobě za vlastní a to bez ohledu na to, zda si uživatelé budou myslet, že poskytovatel obsahu je původcem. V případě stáhnutí filmu, hudby apod. z úložiště by běžně uvažujícímu člověku neměl takový závěr přijít na mysl, resp. by neměl být v dobré víře ohledně původcovství.

6.2 Nároky z odpovědnosti za vlastní obsah

„Soukromoprávní odpovědnost je nejobecněji definována jako míra rozšíření vzájemných práv a povinností v důsledku porušení povinnosti primární. Tou je na soukromoprávní úrovni zpravidla povinnost nezasahovat (zdržet se zásahu) do práv třetích osob, pokud jsou tato práva chráněna.“⁶² Jestliže odpovědnost vznikne, poškozený získá nová práva (nároky). Mezi ně patří: povinnost nahradit újmu (škodu), vydání bezdůvodného obohacení, poskytnutí přiměřeného zadostiučinění a další.

⁶¹ Tamtéž na stranách. 141 – 142.

⁶² Tamtéž na straně. 147.

V případech vlastního obsahu půjde nejčastěji o odpovědnost **objektivní**, tedy nebude k ní zapotřebí zavinění. Bude irelevantní, zda zpřístupňovatel (poskytovatel obsahu) jednal v nedbalosti vědomé či nevědomé, v úmyslu či úplně bez zavinění. Tak například poskytovatel obsahu zpřístupní cizí autorské dílo a to bez souhlasu autora. Nastává tu zákonem kvalifikovaná událost, kterou je následek. V tomto případě je naplněna skutková podstata deliktu. Není důležité, zda zpřístupňovatel věděl či nevěděl o tom, že k dílu někdo vlastní práva. Níže bude uvedeno, jakou roli hrají nedbalost a úmysl v otázkách nároku na náhradu škody.

Rozsah odpovědnosti je vždy vymezen zákonem, který upravuje užití určitého obsahu. Jinými slovy řečeno, odpovědnost za neoprávněné užití díla je upravena v autorském zákoně, v případě pomluvy půjde o odpovědnost podle občanského zákoníku a podobně. Nicméně nároky, které vznikají osobám, do jejichž práv bylo zasaženo, jsou dosti podobné.

6.2.1 Nárok na náhradu škody

Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil (§ 2910 věta první o. z.). Jedná se o jeden ze tří pilířů deliktního práva. České občanské právo je vybudováno na principu autonomie vůle. Toto ustanovení je omezením svobody a to v tom smyslu, jestliže někdo zasáhne do práv jiného a to zaviněným protiprávním činem, ponese za své jednání následky. V tomto případě půjde o náhradu vzniklé újmy (škody). Ta není jen pouhým nahrazujícím prostředkem. Deliktní právo totiž má dva hlavní účely, kterými jsou **zabránění vzniku újmy (prevenční funkce)** a v případě, že už k újmě došlo, **obnovení původního stavu (kompenzační funkce)**.⁶³

Na elektronických úložištích dat dochází nejčastěji k zásahům do autorských práv třetích osob. Takovým jednáním dotčená osoba se může domáhat na škůdci (nejčastěji poskytovateli obsahu neboli zpřístupňovateli) náhrady škody. Nemůže tak ale učinit bez dalšího, neboť zákon a právní praxe s uplatněním takového nároku spojují určitá pravidla.

Nejprve bude nutné, aby dotčená osoba prokázala, že škůdce porušil povinnost, která pro něj **vyplývá ze zákona (zákonná povinnost)**. Takových povinností je v českém právním řádu mnoho. Pro úložiště jsou ale typické povinnosti, které uvádí autorský zákon. Může jít o užití díla bez souhlasu autora (§ 12 autorského zákona) nebo neoprávněné sdělování veřejnosti díla (§ 40 odst. 1 písm. b) autorského zákona) atd.

⁶³ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1539

K porušení zákonných povinností dochází na základě konání nebo opomenutí. V případě konání může jít o zpřístupnění chráněného díla, u opomenutí pak např. o neodstranění cizího protiprávního obsahu poskytovatelem ukládacích služeb. V případě zveřejnění a zpřístupnění díla vždy dojde k porušení zákonné povinnosti. Není třeba zkoumat, jestli poskytovatel obsahu měl alespoň tušení či věděl nebo nevěděl, že se tímto jednáním může dopustit porušení povinnosti, která mu vyplývá ze zákona.

Jestliže dotčená osoba prokáže porušení zákonné povinnosti škůdcem, musí prokázat, že skutečně došlo ke **vzniku škody**, popř. byla zkrácena na očekávaném zisku (**ušlý zisk**). „Skutečná škoda je újma spočívající ve zmenšení majetkového stavu poškozeného a reprezentující majetkové hodnoty, které bylo nutné vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu. Ušlý zisk je újmou spočívající v tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodné události k rozmnožení majetkových hodnot, ač se to dalo očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí.“⁶⁴

Třetí nutnou podmínkou nároku na náhradu škody je prokázání tzv. **příčinné souvislosti**. „Příčinná souvislost (kauzalita, kauzální nexus): jedná se o nezbytný předpoklad vzniku povinnosti nahradit újmu. Jinými slovy – je-li izolován výsledek (újma) a příčina (protiprávní čin), musíme podrobit dalšímu zkoumání jejich vzájemný vztah. Tím je nejvíce naplňována vysvětlující funkce příčinné souvislosti: s její pomocí identifikujeme kauzální děj (řetězec), můžeme zhodnotit jeho okolnosti z hlediska jejich vzájemných vazeb a určit ty, které nejlépe vysvětlují vznik újmy. Příčinná souvislost umožňuje nejen zjistit konkrétní příčinu vzniku újmy, nýbrž tím též vede k určení škůdce, který je povinen vzniklou újmu nahradit.“⁶⁵ Za příčinnou souvislost tedy považujeme spojitost mezi porušením zákonné povinnosti a vznikem újmy (škody). Z hlediska práva není toliko významná přírodní kauzalita, která v sobě zahrnuje vše, co se stalo v historii našeho světa. Důležitá je kauzalita ve smyslu práva, tedy vše, co má v daném případě relevanci v právním slova smyslu.

V případě, že se osobě dotčené na svých právech podaří prokázat všechny tři aspekty (porušení zákonné povinnosti, škoda a příčinná souvislost), měl by jí soud přiznat nárok na náhradu škody. Jediným způsobem pro škůdce, jak se v takovém případě vyhnout odpovědnosti z nároku na náhradu škody, je prokázání toho, že škodu nezavinil.

Zavinění je subjektivní pojem. Škůdce se snaží prokázat, že v jeho konkrétním případě nebyly naplněny znaky nedbalosti ani úmyslu – nechtěl způsobit škodu, nevěděl, že ji může

⁶⁴ JANSÁ, Lukáš a kol. *Internetové právo Praktický průvodce*. Brno: Computer Press, 2016. s. 149.

⁶⁵ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1550.

způsobit a ani vzhledem ke svým okolnostem a poměrům o tom vědět nemohl a neměl. V takovém případě se odpovědnosti zprostí. V realitě elektronických úložišť dat by takový scénář mohl připadat v úvahu asi jen pro poskytovatele ukládacích služeb a to např. v situaci, kdy nemohli smazat ze svého úložiště závadný obsah v důsledku zásahu vyšší moci. U poskytovatelů obsahu (zpřístupňovatel) půjde o odpovědnost za vlastní obsah tedy o odpovědnost objektivní a v takovém případě není zavinění vůbec zapotřebí.

6.2.2 Nárok na vydání bezdůvodného obohacení

Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil. Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho by plněno, co měl po právu plnit sám (§ 2991 o. z.) Tak zní zákonná definice bezdůvodného obohacení. Eliáš k bezdůvodnému obohacení uvádí: „je vyjádřením obecné zásady (známé již z dob římského práva), dle níž se nikdo nesmí obohacovat na úkor jiného. Dopadá tedy na situace, v nichž se jedna osoba obohatí na úkor druhého, aniž by ji k tomu opravňoval řádný, právem akceptovaný důvod.“⁶⁶

Jinými slovy bezdůvodné obohacení je obohacení bez jakéhokoliv spravedlivého důvodu. Neřeší se, jestli obohacení vzniklo z důvodů na straně **porušovatele** anebo jiným způsobem. Zákon mluví o spravedlivém důvodu. Tento zákonný znak je chápán velice široce. § 2991 o. z. ve svém druhém odstavci vypočítává situace, kdy je bez takového důvodu plněno. Jedná se o výčet demonstrativní, tedy může jít i o situace, na které zákon přímo nepamatuje.

Tento nárok je možné uplatňovat vedle nároku na náhradu škody a zároveň přiměřeného zadostiučinění, o kterém bude pojednáno níže.

6.2.3 Škoda a bezdůvodné obohacení – vyčíslení škody

Určení přesné výše škody či bezdůvodného obohacení je velice složité. Často totiž je zapotřebí znát údaje, které má k dispozici jen škůdce a těžko lze předpokládat, že se o ně bude před soudem dělit. Zákon ale v určitých případech umožňuje tzv. **fikci** výše náhrady škody nebo bezdůvodného obohacení. Tak je tomu v § 40 odst. 4 autorského zákona, který stanoví, že místo skutečně ušlého zisku se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Zároveň autorský zákon stanovuje přesnou výši pro případ bezdůvodného obohacení,

⁶⁶ ELIÁŠ, Jan. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 897.

když ve stejném ustanovení tvrdí, že výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem. Pro případ bezdůvodného obohacení tak zákon přináší i sankční prvek, když umožňuje žalovat dvojnásobek.

6.2.4 Přiměřené zadostiučinění

Poskytnutí přiměřeného zadostiučinění se dotčená osoba může domáhat vedle nároků na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Poskytuje se buďto formou nepeněžitou (často omluvou) anebo v penězích. Záleží na úvaze soudu, zda rozhodne o zadostiučinění ve finanční formě a v jaké výši. Tento nárok je na místě především tam, kde je prokazování škody a její výše (to samé platí pro bezdůvodné obohacení) komplikované a špatně prokazatelné. Výše zadostiučinění se totiž nemusí prokazovat, a tak je jakožto možný nárok pro žalobce komfortnější. To ovšem neznamená, že by se tento nárok měl uplatňovat při určitých komplikacích automaticky a na místo nároků na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.⁶⁷

6.2.5 Opatření k nápravě

Tento nárok se liší podle situace, ve které je uplatňován, resp. podle povahy porušeného práva. Jansa a kol. uvádí: „osobě, jejíž práva byla zpřístupněním závadného obsahu dotčena, náleží nárok na odstranění následků porušení práva a zdržení se dalšího porušování takového práva. Odstranění následků porušení práva může mít řadu podob podle toho, jaká práva byla porušena a jakým způsobem, nicméně v případech zpřístupnění závadného obsahu na internetu se může poškozený na poskytovateli takového obsahu zejména domáhat, aby takový obsah z internetu odstranil (smazal) nebo jej jinak znepřístupnil nebo přístup k němu omezil (například znemožnil k němu přístup uživatelům z určitých států, pro které nebyla poskytovateli obsahu udělena licence atp.).“⁶⁸

Poškozený se může u soudu domáhat i toho, aby bylo poskytovateli obsahu zakázáno zpřístupňování obsahu do budoucna. To platí zejména pro případy, ve kterých takové budoucí jednání hrozí. Praktický problém ale nastává tehdy, když žalobce formuluje výrok takového rozhodnutí. Např. zákaz zpřístupňování určité individuálně určené písně se může obejít tím, že píseň bude pro účely stahování přejmenována, zkrátí se o pár sekund její stopáž apod.

⁶⁷ JANSÁ, Lukáš a kol. *Internetové právo Praktický průvodce*. Brno: Computer Press, 2016. s. 151.

⁶⁸ Tamtéž na straně 151.

Naopak pokud bude výrok formulován příliš široce, soud jej s největší pravděpodobností zamítne jako neurčitý.⁶⁹

6.2.6 Právo na informace

Tento nárok se nejčastěji uplatňuje v případech porušování práv duševního vlastnictví. Nejpostiženějšími oblastmi jsou práva autorská a práva průmyslová. Jeho obsahem je sdělení údajů o rozsahu neoprávněného užití, o ceně, o osobách, které zasahovaly do práv dotčené osoby, o původu závadného obsahu atd. Problémem je, že porušovatel může poškozenému sdělit v podstatě cokoliv. Může také říct, že žádný z těchto údajů nemá. Vznikají tak výrazné komplikace při dokazování výše vzniklé škody a bezdůvodného obohacení.⁷⁰

⁶⁹ Tamtéž na straně 152.

⁷⁰ Tamtéž.

7 Ochrana autorských děl

Na elektronických úložištích dat a internetu dochází často k zásahům do autorských práv. Autorovi díla nebo osobě, která vlastní práva k takovému dílu, poskytuje zákon určitá výhradní práva k jeho ochraně.

Pro začátek je vhodné charakterizovat dílo samotné. Autorský zákon tak činí ve svém § 2. Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je **jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora** a je vyjádřeno v **jakékoli objektivně vnímatelné podobě**, včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam. Zákon pokračuje demonstrativním výčtem jednotlivých děl. Tento výčet v zákoně není nezbytný, je ale prostředkem pro zvýšení právní jistoty.

Co se týče počítačových programů a fotografií: „*Ustanovení odst. 2 pod vlivem komunitárního práva rozšiřuje předmět autorského práva formou fikce (smyšlenky) o některé výtvary, které nesplňují pojmové znaky díla dle odst. 1. Druhově se jedná o výtvary, které povahově mohou být dílem ve smyslu odst. 1., nicméně nedosahují kvantitativní úrovně „objemu“ vynaložené tvůrčí činnosti spočívající v jedinečnosti jejího výsledku. Namísto kritéria jedinečnosti uplatňuje autorský zákon pod vlivem komunitárního práva koncept původnosti (originality) díla ve smyslu vlastního duševního výtvoru.*“⁷¹ Jinými slovy u počítačových programů a fotografií požaduje zákon pouze splnění podmínky původnosti. O právem chráněný obsah tak půjde v podstatě vždy.

Důležité je také zmínit, že autorské právo se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části jakož i na překlady díla do jiného jazyka nebo tvůrčí zpracování jiného díla (§ 2 odst. 3 a 4 autorského zákona).

V odst. 6 stejného ustanovení je vyjádřen negativní výčet toho, co dílem podle autorského zákona není. Jedná se o námět díla sám o sobě, denní zprávu nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenku, postup, princip, metodu, objev, vědeckou teorii, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě. Nicméně je nutné si zachovávat obezřetnost. Denní zpráva sama o sobě nebude považována za dílo ve smyslu autorského zákona, ale v případě, že už je okomentována nebo nějak zanalyzována se o dílo jednat bude.

§ 3 určuje výjimky z ochrany podle práva autorského ve veřejném zájmu. Jde např. o úřední dílo, jímž je právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy atd., ale také výtvary tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo pseudonymní.

⁷¹ TELEČ Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s 34.

Vedle klasické autorskoprávní ochrany díla rozlišujeme tzv. **práva související s právem autorským**, zejména pak práva **výkonného umělce** k jeho výkonu, práva **výrobce zvukového záznamu** a práva výrobce **zvukově obrazového záznamu** (§ 67, 75, 79 autorského zákona).⁷²

Práva výrobců zvukového záznamu a zvukově obrazového záznamu jsou dosti široká. Vztahují se ke všem formám záznamu zvuku (audio) nebo záznamu obrazu (video) a to včetně záznamů audia či videa, která jsou dílem ve smyslu autorského zákona. Jde tedy o jakoukoli nahrávku a je nepodstatné, jestli to je zvuk divokých zvířat nebo píseň rockové kapely anebo drahý velkofilm či video z narozenin. Tato práva se mohou uplatňovat kumulativně s právy autorskými. To znamená, že např. k hudební nahrávce mohou svá práva uplatňovat zároveň autor, výkonný umělec a výrobce zvukového záznamu.

Je nutno říci, že umělecká hodnota nemá v podstatě žádný vliv na posuzování toho, zda se jedná o dílo ve smyslu autorského zákona. Malý a zjevně nepodstatný text může být chráněn stejně jako klasické literární dílo s milionovým nákladem. Tato díla jsou chráněna bez ohledu na formu vyjádření. Je irelevantní, zda jde o textovou, zvukovou či jinou podobu. V případě počítačových programů a fotografií jsou stanoveny jen malé požadavky na to, aby mohly být považovány za dílo. V podstatě všechny tak budou chráněny podle autorského zákona. Je nutné, aby každý uživatel dopředu velmi dobře zvážil, zda užitím určitého statku nezasáhne do práv třetích osob a nezpůsobí tak případnou škodu majiteli práv k tomuto statku.

7.1 Dispozice s dílem

Autorský zákon omezuje určité nakládání s dílem. Označuje je za **užití**. V § 12 odst. 4 autorský zákon určuje, kdy jde o užití díla. Jedná se o demonstrativní výčet. Může tak dojít k situaci, kdy dojde k užití díla způsobem, se kterým zákon nepočítá. Zákon pak ponechává na soudní praxi, aby se s touto skutečností vypořádala.

Jestliže někdo nakládá s dílem tak, že splní kritéria § 12, bude v dispozici s dílem omezen autorským právem. Takové užití díla totiž podléhá souhlasu autora nebo jiné oprávněné osoby. To platí taktéž pro obsah, který sice není autorským dílem, ale je chráněn právy souvisejícími s právem autorským. Pro účely této diplomové práce je důležité, zda způsob, jakým je nakládáno s obsahem na internetových úložištích, je jeho užitím ve smyslu autorského zákona.

⁷² JANSÁ, Lukáš a kol. *Internetové právo Praktický průvodce*. Brno: Computer Press, 2016. s. 322.

Jestliže je nakládáno s určitým obsahem, je třeba zjistit, zda není nezbytné získat souhlas autora či jiné oprávněné osoby. Odpověď se skrývá buďto v povaze díla anebo v povaze jeho užití.

7.1.1 Povaha díla

Souhlasu k užití není třeba v případech tzv. **volného díla**. Tím se rozumí dílo, ke kterému netrvají majetková autorská práva. Ta trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti. Pokud má dílo více autorů, je pro počátek běhu doby rozhodná smrt posledního z nich. Pro práva související s právem autorským platí trochu jiná pravidla. Majetková práva výkonného umělce trvají 50 let od výkonu. Jestliže byl tento výkon zpřístupněn v jiném než zvukovém záznamu, prodlužuje se doba o dalších 50 let od tohoto zpřístupnění. Pro případ zvukového záznamu pak dokonce o 70 let.

Majetková práva výrobce zvukového záznamu trvají po dobu 50 let od vzniku záznamu. Jestliže dojde k oprávněnému vydání takového záznamu, práva trvají 70 let od vydání. Jestliže nebyl záznam vydán, ale byl oprávněně sdělen veřejnosti jiným způsobem, práva trvají taktéž po dobu 70 let od sdělení. Práva výrobce videa pak trvají 50 let od pořízení, a jestliže bylo video zveřejněno, právo výrobce zanikne za 50 let od zveřejnění.

Určení, zda je dílo stále chráněno nebo ne, se zdá být vcelku jasné. Mohou ale nastat paradoxní situace, kdy film již bude volným dílem, ale hudba k němu (soundtrack) ne. Trvání souvisejících práv je nezávislé na právech autorských.

7.2.2 Povaha užití

Některá užití díla nejsou omezena právy autora. Zákon tak umožňuje výjimky, mezi které patří volná užití a zákonné licence. K těmto užitím není zapotřebí souhlasu autora nebo jiných oprávněných osob. K určení, zda jde o takovou výjimku, se použije tzv. **tříkrokový test**, jenž je vyjádřen v § 29 odst. 1 autorského zákona⁷³. Toto ustanovení je konkrétním vyjádřením této právní zásady v našem právním řádu. Zákon stanoví, že výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve **zvláštních případech stanovených v tomto zákoně** (autorský zákon) a pouze tehdy, pokud takové užití díla **není v rozporu s běžným způsobem užití** díla a ani jím **nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora**.⁷⁴

⁷³ O tříkrokovém testu obecně (*three-steps test*) je pojednáno v kapitole č. 4.

⁷⁴ JANSÁ, Lukáš a kol. *Internetové právo Praktický průvodce*. Brno: Computer Press, 2016. s. 322 – 327.

7.2 Rozmnožování a sdělování díla veřejnosti

Rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho částí, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě. Rozmnoženinou je v technickém slova smyslu kopie. Může jít o kopii v tiskové, fotografické, obrazové a jiné formě. „Zpřístupněním díla na Internetu dojde k užití díla (jiného chráněného obsahu) jeho rozmnožením a uživatel, který takto rozmnoží dílo (nebo jiný chráněný obsah), musí získat souhlas (licenci) od autora nebo jiné oprávněné osoby.“⁷⁵ O rozmnoženinu ve smyslu autorského zákona půjde i v případech, kdy nejsou kopie děl na vysoké úrovni. Jinými slovy důležitá je vnímatelná podoba a ne absolutní shoda.⁷⁶

Sdělováním díla veřejnosti se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově. Sdělováním díla veřejnosti je také zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí (§ 18 odst. 1 a 2 autorského zákona). O zpřístupňování díla bylo detailněji pojednáno výše v kapitole 4. Z hlediska autorského zákona je důležité říci, že zpřístupnění je užitím díla ve smyslu autorského zákona a je tak omezeno. Zpřístupněním je dílo jak rozmnožováno, tak i sdělováno veřejnosti.

K pochopení této problematiky je nutno vysvětlit pojem **veřejnost**. To, že je dílo zpřístupněno veřejnosti neznamena, že k němu musí mít přístup každý. Jde o rozšíření možnosti nakládání s dílem pro další okruh osob (vyjma členů rodiny apod. jak bylo pojednáno v kapitole 4.). Nezáleží na tom, zda je soubor na úložišti zaheslován a uživatel rozšíří heslo mezi další lidi anebo je obsah licenčně dovoleno užívat na území určitého státu a tento obsah je šířen do dalších zemí. I když je obsah šířen omezeně, bude to znamenat zásah do práv jiných osob.

Na druhou stranu o zpřístupňování díla veřejnosti nepůjde v případě, kdy si uživatel vytvoří kopii hudebního alba jako zálohu a tu pak zahesluje a znemožní tak přístup k ní třetím osobám. K takovému jednání není třeba získat licenci. V případě, že by takový uživatel svůj účet na úložišti nijak nechránil (heslem), opět by šlo o zpřístupňování díla veřejnosti ve smyslu autorského zákona.

Je zřejmé, že mohou nastat různé hraniční situace. Je třeba vždy postupovat s ohledem na konkrétní okolnosti každého jednotlivého případu.

⁷⁵ Tamtéž na straně 328.

⁷⁶ Příkladem může být nedokonalá kopie fotografie či nekvalitní audio záznam koncertu apod.

Závěr

Téma této práce je vcelku úzce profilované, tudíž k němu existuje omezené množství zdrojů. Vycházím především z titulů *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti* od Telce a *Internetové právo Praktický průvodce* od Jansy a kolektivu. V diplomové práci je vycházeno z komentářů k občanskému zákoníku i autorskému zákonu. Použita je především zahraniční judikatura, neboť ta česká prozatím nepřinesla žádné převratné rozhodnutí. Na internetu je možné najít hodně zdrojů týkajících se problematiky elektronických úložišť dat, nicméně většina z nich cílí na známý případ úložiště Megaupload, který probíhal v USA. Co se týče internetových zdrojů k problematice úložišť v České republice, musím konstatovat, že jich je mnohem méně než jsem původně čekal. Celkově jsem nabyl pocit, že internetová úložiště jsou zmiňována jen okrajově a obvykle ve spojitosti s internetovým pirátstvím.

Hlavním cílem je analyzovat situaci na elektronických úložištích dat a to především z pohledu českého soukromého práva. Z tohoto důvodu diplomová práce obsahuje několik kapitol, ve kterých je daná problematika postupně rozebírána. První kapitola je věnována vysvětlení některých výrazů z oboru informačních technologií. Ty jsou sice často užívány, nicméně ne každému je znám jejich přesný výraz. Proto jsem považoval za vhodné je do této práce zahrnout a přispět tak k lepšímu pochopení tématu.

Předmět této diplomové práce souvisí s právem duševního vlastnictví. Druhá kapitola tak obsahuje charakteristiku tohoto právního odvětví. Uvedeny jsou základní přístupy a je také pojednáno o tom, čím se tyto přístupy od sebe liší. Následující část je věnována informační společnosti. Jsou v ní uvedeny principy, na kterých tato společnost stojí. Zahrnuto je i přiblížení pojmu iMarxismus a kritika České pirátské strany na základě argumentů práva a historické zkušenosti.

Čtvrtá kapitola se zabývá stahováním. Jde v ní především o určení pojmů **stahovač**, **sdíleč** a **zpřístupňovatel**. Ty jsou pro další části práce totiž klíčové. Důležité je rovněž vymezení pojmu **domácí stahování** a přiblížení **tříkrokového testu**, který je vlastní mezinárodnímu i českému právu a slouží jako pomůcka k určení toho, zda půjde o domácí stahování nebo ne.

Kapitola pátá je věnována situaci na internetových úložištích, obecným zásadám a především pak odpovědnosti poskytovatelů ukládacích služeb. Je důležité říci, že poskytovatelé ukládacích služeb skutečně mají odpovědnost za obsah ukládaný na úložiště. Tím se potvrdila první teze této práce. Podmínky, podle kterých je poskytovatel ukládacích služeb odpovědný za vložený obsah, jsou součástí této kapitoly.

Druhá teze ohledně odpovědnosti uživatelů úložišť za vložený obsah byla zčásti potvrzena, neboť z textu práce plyne závěr, že osoby jako vkladatel a zpřístupňovatel jsou odpovědné za obsah vkládaný na úložiště, zatímco pouhý domácí stahovač nikoliv. Kapitola šestá pak pojednává o nárocích, které mohou uplatňovat poškození vůči uživatelům a za jakých podmínek. Poslední sedmá kapitola je věnována ochraně autorských práv. Ta totiž jako součást práva duševního vlastnictví neodmyslitelně patří k této práci.

V práci je nejčastěji použita tzv. metoda analýzy. Jde o co možná nejhlubší porozumění tématu, kterým se v práci zabývám. Druhou metodou je tzv. komparační metoda, na základě níž dochází k porovnávání přístupů různých autorů, soudních rozhodnutí a tak dále. Tyto metody jsem vzhledem k tématu považoval za nejvhodnější.

Vytvoření této práce mi rozšířilo povědomí o elektronických úložištích dat a o problémech, které s nimi souvisí. Jde o komplikované téma. Myslím si, že se v budoucnosti dočkáme změny uspořádání práv a povinností, která jsou s úložišti spojena, neboť současný stav spíše připomíná *status quo*. Mým osobním názorem je, že současná situace je do budoucna neudržitelná a zákonodárce přijde s určitou regulací vztahů na úložištích. Na trhu s nehmotnými statky (filmy, hudba apod.) dochází k soutěži, kterou lze označit za *unfair*. Existují prodejci chráněného obsahu, na jehož prodej mají licence (souhlas autora nebo oprávněné osoby), zatímco poskytovatelé ukládacích služeb parazitují na nelegálně šířeném obsahu na svých úložištích. Překvapuje mě fakt, že osoby vlastníci práva k nehmotným statkům jsou tak málo aktivní v ochraně svých práv. Např. na elektronickém úložišti dat *Ulož.to* je možno najít počítačové hry, filmy a seriály, hudbu nejrozličnějších autorů atd. a to vše ve velkém množství. Z toho plyne závěr, že osoby dotčené skutečně nejsou aktivní při ochraně svých práv. Potvrzením je rovněž v podstatě neexistující judikatura k takovému případu. Hlavním problémem zřejmě bude formulace vhodného petitu. Jak je popsáno výše, příliš široce formulovaný výrok by soud odmítl jako neurčitý zatímco příliš úzce formulovaný by mohl žalovaný snadno obejít třeba tím, že změní název souboru či jinak změní jeho ostatní vlastnosti.

Řešením by mohlo být vytvoření filtrovacího zařízení ve formě softwaru, které by vkládaný obsah rozlišovalo podle určitých kritérií na závadný a bezzávadný. Podle mě ovšem Soudní dvůr EU toto řešení nesmyslně zamítl a tím přispěl k udržení současného stavu, kdy jsou majitelé práv k duševnímu vlastnictví omezováni a to jen proto, že vlastní právo k nehmotné věci a nikoli k věci s hmotnou podstatou.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

CÍSAŘOVÁ, Zuzana. In KŘÍŽ, Jan a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Univerzita Karlova, 2011. 109 s.

JANSA, Lukáš a kol. *Internetové právo Praktický průvodce*. Brno: Computer Press, 2016. 432 s.

TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 153 s.

TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. 240 s.

Komentáře

BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2080 s.

HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1516 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s.

TELEC Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 989 s.

Odborný časopis

ČERMÁK, Jiří. Ochrana autorského práva v prostředí peer to peer sítí typu BitTorrent s přihlédnutím k rozsudku ve věci The Pirat Bay. *Právní rozhledy*, 2008, č. 8, s. 272 – 280.

TELEC, Ivo. Není informace jako informace. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 15/16, s. 515 – 523.

TELEC, Ivo. Politická svoboda a právo duševního vlastnictví: střet hodnot. *Právnick*, 2013, roč. 152, č. 3, s. 209 – 221.

TELEC, Ivo. Vzácnost, jedinečnost a duševní vlastnictví. *Právnick*, 2014, roč. 153, č. 11, s. 970 – 978.

Právní předpisy

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech související s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách)

směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronickém obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu)

Judikáty

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2002, sp. zn. 25 Cdo 2126/2000

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. listopadu 2011, *Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM)*, sp. zn. C-70/10

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 27. března 2014, *UPC Telekabel Wien GmbH v. Constantin Film Verleih GmbH a Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH*, sp. zn. C-314/12.

Internetové stránky

BEDNÁŘ, Vojtěch. *Používáme BitTorrent* [online]. pcworld.cz, 1. září 2006 [cit. 26. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://pcworld.cz/archiv/pouzivame-bittorrent-18635>>.

BYDŽOVSKÁ, Marie. *Hospodářská soutěž* [online]. euroskop.cz, [cit. 8. června 2016]. Dostupné na <<https://www.euroskop.cz/8927/sekce/hospodarska-soutez/>>.

EDWARDS, Lilian. *Role and Responsibility of Internet Intermediaries in the Field of Copyright and Related Rights* [online]. wipo.int, [cit. 20. června 2016]. Dostupné na <http://www.wipo.int/export/sites/www/copyright/en/doc/role_and_responsibility_of_the_internet_intermediaries_final.pdf>.

KUČÍK, Vít. *iMarxismus: Odvrácená strana boje proti autorským a patentovým právům* [online]. ceskapozice.lidovky.cz, 26. února 2012 [cit. 8. června 2016]. Dostupné na <http://ceskapozice.lidovky.cz/imarxismusodvracenastranabojeprotiautorskymapatentovympravum1mn/tema.aspx?c=A120223_054921_pozice_57597>.

MACEK, Jakub. *Kyberprostor (Cyberspace)* [online]. rpm.fss.muni.cz, [cit. 19 listopadu 2015]. Dostupné na <<http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/kyberprostor.htm>>.

MYŠKA, Matěj a kol. *Veřejné licence v České republice* [online]. is.muni.cz, 2012 [cit. 28. března 2016]. Dostupné na: <<https://is.muni.cz/www/102870/Prirucka.pdf>>.

SCHONWETTER, Tobias. *The three-step test within the copyright system* [online]. pcf4.dec.uwi.edu, [cit. 8. června 2016]. Dostupné na <<http://pcf4.dec.uwi.edu/viewpaper.php?id=58&print=1>>.

VACHTL, Pavel. *Sdílení souborů na internetu a síť P2P – základní technologický přehled* [online]. pcworld.cz, 25. listopadu 2009 [cit. 26. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://pcworld.cz/internet/sdileni-souboru-na-internetu-a-site-p2p-zakladni-technologicky-prehled-8350>>.

Co je to pirátství a jaké tresty za něj hrozí? [online]. CpuFilm.cz, [cit. 19. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.cpuFilm.cz/piracy.html>>.

Druhy pirátství [online]. stoppiratstvi.cz, [cit. 19. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.stoppiratstvi.cz/cs/o-piratstvi/druhy-piratstvi.shtml>>.

Evidence poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání [online]. rrtv.cz, [cit. 13. června 2016]. Dostupné na <http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/seznamy-provozovatelu/list_other_ondemand.htm>.

File Hosting Service [online]. techopedia.com, [cit. 20. listopadu 2015]. Dostupné na <<https://www.techopedia.com/definition/25310/file-hosting-service>>.

Kopírovací monopol [online]. pirati.cz, [cit. 7. června 2016]. Dostupné na <https://www.pirati.cz/kci/kopirovaci_monopol>.

Svoboda informací [online]. pirati.cz, [cit. 7. června 2016]. Dostupné na <https://www.pirati.cz/program/svoboda_informaci>.

Vynálezy/Patenty [online]. upv.cz, 2. dubna 2014 [cit. 29. dubna 2016]. Dostupné na <<https://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/vynalezy-patenty.html>>.

William Gibson: the man who saw tomorrow [online]. theguardian.com, 28 července 2014 [cit. 18. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.theguardian.com/books/2014/jul/28/william-gibson-neuromancer-cyberpunk-books>>.

Summary

This work deals with file hosting. The main point is to analyze file hosting's issues under private law of the Czech Republic. There are two theses determined in this text. Firstly: the file hosting providers are liable for files uploaded to file hosting. Secondly: the file hosting users are liable for files uploaded to file hosting by themselves.

Diploma thesis points out to intellectual property, basic principles and approaches of intellectual property, iMarxism, downloading and using files from file hosting services, copyright law and other concepts connected with topic of this work. Significant amount of work is devoted to claims risen from damages, unjustified enrichment and other torts.

Shrnutí

Práce se zabývá elektronickými úložišti dat. Hlavním cílem je analyzovat tuto problematiku ve smyslu českého soukromého práva. V práci jsou vytyčeny dvě teze. První z nich zní: poskytovatelé ukládacích služeb jsou odpovědní za obsah vkládaný na elektronické úložiště dat. Druhá teze: uživatelé elektronických úložišť dat jsou odpovědní za obsah, který na tato úložiště ukládají.

Diplomová práce pojednává o duševním vlastnictví, základních principech a přístupech duševního vlastnictví, iMarxismu, stahování a užívání souborů z internetových úložišť, autorském právu a dalších institutech napojených na toto téma. Podstatná část práce je věnována nárokům vznikajícím ze způsobení škody, bezdůvodného obohacení a dalších deliktů soukromého práva.

Klíčová slova

Autorské právo, duševní vlastnictví, elektronická úložiště dat, iMarxismus, sdílení, soukromé právo, stahování, tříkrokový test, vkládání.

Key words

Copyright law, downloading, file hosting, iMarxism, intellectual property, private law, sharing, three-step test, uploading.